

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Laskentatoimen suuntautumisvaihtoehto

Sini Vilhunen

**Yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan
lopettaminen
Case: Yritys X**

Opinnäytetyö 2016

Tiivistelmä

Sini Vilhunen

Yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettaminen, Case: Yritys X, 65 sivua, 2 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Laskentatoimen suuntautumisvaihtoehto

Opinnäytetyö 2016

Ohjaajat: lehtori Teija Launiainen, Saimaan ammattikorkeakoulu, Case-yrityksen yrittäjä

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen on yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettamisprosessi. Lisäksi tutkimuksessa haluttiin selvittää, onko vuosina 2007-2008 alkanut taantuma vaikuttanut yksityisiin elinkeinonharjoittajiin negatiivisesti Suomessa. Tutkimuksessa tarkasteltiin muita tilanteita, joihin yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminta voi loppua sekä yksityisen elinkeinonharjoittajan vaihtoehtoisia yritysjärjestelyjä.

Tutkimus oli kvalitatiivinen tutkimus, jossa empiria kerättiin teemahaastattelulla. Haastateltavina olivat case-yrittäjä, hänen kirjanpitäjänsä, kaksi Verohallinnon edustajaa, kaksi Etelä-Karjalan Yrittäjät Ry:n edustajaa sekä kolme muuta kirjanpitäjää.

Tutkimustulokseksi saatiin se, että yleisesti ottaen yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettaminen on yksinkertaista, mutta yritysvarallisuuden myyminen sekä suuret omaisuus- tai velkaerät voivat monimutkaistaa ja pitkittää lopettamisprosessia. Tutkimuksessa saatiin tietää myös, että yleensä liiketoiminnan lopettaminen hoituu kokonaan tilitoimiston ja verokonsulttien avulla, eikä Verohallinnon puoleen tarvitse kääntyä. Taantumien vaikutuksesta yksityisiin elinkeinonharjoittajiin saatiin haastattelussa toisistaan eriäviä vastauksia.

Asiasanat: yksityinen elinkeinonharjoittaja, liiketoiminnan lopettaminen, taantuma

Abstract

Sini Vilhunen

Closing Down a Sole Trader Business, Case: Company X, 65 pages, 2 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Business Administration Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Accounting

Bachelor's Thesis 2016

Instructors: Ms Teija Launiainen, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences, the entrepreneur of the Case Company

The purpose of the research was to find out the process of voluntarily closure of a sole trader business. Furthermore, the objective was also to examine if the recession, started in 2007–2008, has had an impact on sole traders in Finland. In addition, there were studied how else can the business of a sole trader end and what other arrangements of business are there possible to do instead of quitting the business.

The used research method was a qualitative research based on interviews. The entrepreneur of the Case Company, four bookkeepers, two representatives of the Tax Administration and two representatives of the society Etelä-Karjalan Yrittäjät Ry were interviewed in this study.

The results of the study show that closing the business of a sole trader is usually easy, but if there are huge assets and liabilities in the balance sheet it can be more complicated. Selling the assets while closing the business can make the process of ending the business very long. The study shows also that typically sole traders use the help of their bookkeepers and tax consultants while closing the business instead of the help of the Tax Department. There were different opinions on how the recess has affected sole traders in Finland.

Keywords: sole trader, cessation of trading, recession

Sisältö

1	Johdanto.....	6
1.1	Taustaa tutkimukselle	6
1.2	Tutkimuksen tavoite, tutkimusongelma ja aiemmat tutkimukset	7
1.3	Tutkimuksen viitekehys ja rakenne	9
1.4	Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu.....	9
2	Yksityinen elinkeinonharjoittaja yhtiömuotona.....	10
2.1	Liikkeenharjoittajan ja ammatinharjoittajan välinen ero	11
2.2	Perustaminen	11
2.3	Yrittäjän henkilökohtainen vastuu	12
2.4	Kirjanpitovelvollisuus	13
2.5	Palkanmaksu	14
2.6	Verotus	14
2.6.1	Yritystulon jakaminen	15
2.6.2	Yksityisen elinkeinonharjoittajan tappiot	17
3	Liiketoiminnan lopettamisprosessi	18
3.1	Liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettaminen	19
3.1.1	Lopettamisajankohta	20
3.1.2	Yritysvarallisuuden myynnin tuloverovaikutukset.....	21
3.1.3	Yritysvarallisuuden yksityiskäyttöön ottamisen tuloverovaikutukset ...	22
3.1.4	Yritysvarallisuuden vuokrauksen tuloverovaikutukset	24
3.1.5	Toimintavarauksen tuloverovaikutukset.....	24
3.1.6	Arvonlisäverovelvollisen toiminnan lopettaminen.....	24
3.1.7	Tulontasaus.....	27
3.1.8	Elinkeinotoiminnan tappiot.....	28
3.2	Konkurssi ja yksityishenkilön velkajärjestely	29
3.2.1	Konkurssimenettelyn kulku.....	30
3.2.2	Yksityishenkilön velkajärjestely.....	33
3.3	Yrittäjän kuolema	34
3.4	Lopettamisilmoitukset	35
3.5	Muuta liiketoiminnan lopettamiseen liittyvää	37
4	Vaihtoehtoiset yritysjärjestelyt.....	38
4.1	Yhtiömuodon muutos	38
4.2	Yksityisliikkeen luovutus	40
5	Empiria	42
5.1	Liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettaminen prosessina	43
5.2	Yleisimmät kysymykset liiketoiminnan lopettamisesta.....	45
5.3	Taantuman vaikutus yksityisiin elinkeinonharjoittajiin	47
6	Yhteenveto ja pohdinta	48
6.1	Liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettaminen	49
6.2	Case-yrityksen liiketoiminnan lopettamisessa huomioitavaa	51
6.3	Opinnäytetyöprosessin ja tutkimuksen arviointi.....	52
6.4	Loppusanat.....	54
	Kuvat	56
	Taulukot.....	56

Lähteet 57

Liitteet

- Liite 1 Case-yritys: Tase-erittelyt ja tuloslaskelma 1.1.–31.12.2015
- Liite 2 Muistilista yritystoiminnan lopettamiseen case-yritykselle

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aiheena on case-yrityksen kautta tutkia yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan vapaaehtoista lopettamista. Opinnäytetyössä esitellään yksityinen elinkeinonharjoittaja yhtiömuotona, liiketoiminnan lopettaminen vapaaehtoisesti, liiketoiminnan päättyminen muihin tilanteisiin sekä yksityisen elinkeinonharjoittajan vaihtoehtoiset yritysjärjestelyt.

1.1 Taustaa tutkimukselle

Tämän opinnäytetyön case-yritys on vuonna 2012 toimintansa aloittanut eteläkarjalainen rakennusalan yksityinen elinkeinonharjoittaja. Hän on harkinnut liiketoimintansa lopettamista taloudellisten ja terveydellisten syiden vuoksi. Case-yrityksen nimeä ei mainita opinnäytetyössä. Yrityksen taloudelliset tiedot on saatu tilinpäätöksestä tilikaudelta 1.1.2015–31.12.2015, jonka tuloslaskelma ja tase-erittelyt löytyvät opinnäytetyön liitteistä (Liite 1). Kooltaan case-yritys on mikroyritys eikä sillä ollut pitkäaikaista velkaa taseessaan. (Case-yrittäjä, 2.3.2016; Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.)

Opinnäytetyö on tilaustyö, sillä case-yrittäjällä ei ollut aiempaa kokemusta liiketoiminnan lopettamisesta. Opinnäytetyön aihe oli ajankohtainen case-yritykselle, mutta se oli ajankohtainen myös yleisesti. Tilastokeskuksen tilastot lopettaneista ja aloittaneista yrityksistä (Taulukko 1; Taulukko 2) osoittavat, että vuosina 2007–2013 perustettuja yksityisiä elinkeinonharjoittajia on ollut keskimäärin enemmän kuin lopettaneita, mutta liiketoimintansa lopettaneiden yksityisten elinkeinonharjoittajien määrä on kasvanut vuodesta 2007 vuoteen 2015. Enimmillään määrät ovat olleet vuosina 2008 ja 2014. Tästä sain ajatuksen tutkia opinnäytetyössäni myös sitä, onko taantuma vaikuttanut negatiivisesti yksityisiin elinkeinonharjoittajiin eli toisin sanoen onko liiketoimintansa lopettaneiden yksityisten elinkeinonharjoittajien määrä kasvanut taantuman vuoksi.

Vuosi	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yritysten määrä	18260	17803	16383	17593	16843	16013	15004	14369	13517

Taulukko 1. Aloittaneet yksityiset elinkeinonharjoittajat vuosina 2007–2015 Suomessa (Tilastokeskus 2016)

Vuosi	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yritysten määrä	12983	14797	13683	11616	12899	13267	14161	15329	13974

Taulukko 2. Lopettaneet yksityiset elinkeinonharjoittajat vuosina 2007–2015 Suomessa (Tilastokeskus 2016)

1.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimusongelma ja aiemmat tutkimukset

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millainen yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettamisprosessi on. Tutkimuksen perusteella case-yritykselle luodaan muistilista liiketoiminnan lopettamista varten. Muistilistaan sisältyvät prosessin eri vaiheet, ja sen avulla case-yrittäjän on tarkoitus saada hyvä käsitys liiketoiminnan lopettamisesta sekä valmiudet lopettaa liiketoiminta mahdollisimman itsenäisesti. Tutkimuksessa tarkastellaan empirian kautta myös taantuman vaikutusta yksityisiin elinkeinonharjoittajiin.

Liiketoiminnan lopettamisprosessin tutkimisen tueksi tutkimuksessa tarkastellaan yksityistä elinkeinonharjoittajaa yhtiömuotona. Tarkastelu painottuu yksityisen elinkeinonharjoittajan verotukseen, jotta liiketoiminnan lopettamiseen liittyvää verotusta ja siihen kuuluvia käsitteitä voidaan ymmärtää paremmin.

Lisäksi tutkimuksessa esitellään pääpiirteittäin liiketoiminnan lopettaminen konkurssin ja yrittäjän kuoleman seurauksena sekä vaihtoehtoisia yritysjärjestelyjä yksityiselle elinkeinonharjoittajalle. Näille kaikille on olemassa peruste, sillä vaikka tutkimuksen tekohetkellä case-yritys ei ollut velkaantunut, on periaatteessa mahdollista, että yritys on ylivelkaantunut lopettamishetkellä, koska lopettamisajankohtaa ei ollut tiedossa. Yrittäjän kuolemaan liittyvät seuraukset liiketoiminnan kannalta sisältyvät myös tutkimukseen, koska liiketoiminta voi

yllättäen loppua siten. Vaihtoehtoisten yritysjärjestelyjen käsittelyn kautta on tarkoitus saada niistä peruskäsitys, jotta case-yrittäjälle voidaan suullisesti esittää myös muita vaihtoehtoja liiketoiminnan tulevaisuuden suhteen, mikäli hän päättäisi luopua ajatuksestaan lopettaa liiketoimintansa. Koko tutkimuksen pääpaino on kuitenkin vapaaehtoisessa liiketoiminnan lopettamisprosessissa, koska case-yrittäjä on harkinnut lopettavansa liiketoimintansa omasta tahdostaan lähitulevaisuudessa.

Tutkimuksessa ei esitellä muita yhtiömuotoja, sillä tutkimus keskittyy vain yksityiseen elinkeinonharjoittajaan. Myöskään yhtiömuodon muutoksista kertovassa luvussa ei paneuduta syvällisesti henkilöyhtiöihin tai osakeyhtiöön yhtiömuotoina. Yrittäjän sosiaaliturvaa ei tutkita tässä tutkimuksessa, sillä siitä on tehty jo opinnäytetyö (Nikunen & Wederhorn, 2013.) Sosiaaliturva huomioidaan kuitenkin yrittäjälle annettavassa muistilistassa toisten opinnäytetyöhön pohjautuen. Tutkimus painottuu verotuksellisiin näkökohtiin.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan toiminnan lopettamisesta ei juuri löydy aiempia tutkimuksia, sillä tutkimukset keskittyvät yleensä yhtiömuodon muutokseen eivätkä koko toiminnan lopettamiseen. Hanna-Riikka Rautiainen ja Eveliina Viisanen ovat tutkineet pienyrityksen elinkaaren ongelmatilanteita alkurahoituksessa ja yritystoiminnan lopettamisvaiheessa, ja heidän tutkimuksessaan asiaa tarkastellaan myös yksityisen elinkeinonharjoittajan näkökulmasta (Rautiainen & Viisanen, 2010). Matti Pesonen on pro gradussaan tutkinut yrittäjän yritystoiminnan poistumisen suunnittelua. Tutkimus keskittyy yritystoimintansa lopettavaan yrittäjään, ei niinkään hänen yritykseensä. (Pesonen, 2015.)

Tutkimuksen pääasiallinen tutkimuskysymys on, millainen on yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettamisprosessi. Muita tutkimuskysymyksiä ovat seuraavat kysymykset:

- Millainen yksityinen elinkeinonharjoittaja on yhtiömuotona?
- Miten muutoin yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminta voi loppua kuin vapaaehtoisesti lopettamalla?
- Mitä ovat yksityisen elinkeinonharjoittajan vaihtoehtoiset yritysjärjestelyt?

- Miten vuosina 2007–2008 alkanut taantuma on vaikuttanut yksityisiin elinkeinonharjoittajiin Suomessa?

1.3 Tutkimuksen viitekehys ja rakenne

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen ohjeista, alan kirjallisuudesta sekä artikkeleista. Tutkimuksessa hyödynnettyjä lakeja lukuun ottamatta teoreettinen viitekehys on löytynyt kokonaisuudessaan 2000-luvulta eli se on kohtalaisen tuoretta. Merkittävimpiä lähteitä tutkimuksen teorialle olivat Marjo Salinin Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja (Salin 2015), Tuomo Lindholmin Älä hätiköi toiminimen lopetuksessa - artikkeli (Lindholm 2010) sekä Verohallinnon syventävät vero-ohjeet.

Tutkimuksen rakenne etenee johdannosta teoriaosuuteen. Teoriaosuudessa ensimmäisenä esitellään yksityinen elinkeinonharjoittaja yhtiömuotona, josta edetään liiketoiminnan lopettamisesta kertovaan lukuun. Kyseinen luku sisältää vapaaehtoisen lopettamisprosessin lisäksi liiketoiminnan päättymisen konkurssin ja yrittäjän kuoleman seurauksena. Lopettamisesta kertovan pääluvun jälkeen teoriaosuus keskittyy vaihtoehtoihin yritysjärjestelyihin eli yhtiömuodon muutoksiin ja liikkeen luovutukseen. Tätä seuraa tutkimustulosten esittely, yhteenveto ja pohdinta. Viimeisenä esitellään lähteet ja tutkimuksessa hyödynnetyt liitteet.

1.4 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu

Tutkimus on laadullinen tutkimus, koska sen tavoitteena on ymmärtää ilmiötä ja selittää sen koostumusta, tekijöitä ja niiden välisiä suhteita käytännön eli empirian avulla. Laadullinen tutkimus soveltuu tutkimusaiheeseen, koska ilmiöstä halutaan saada syvällinen näkemys ja koska ilmiötä halutaan pystyä kuvaamaan. (Kananen 2013, 26; Kananen 2014; 17.)

Tutkimus on myös case-tutkimus, sillä se on kokonaisvaltainen ja syvällinen tutkimus yhdestä ilmiöstä eli tässä tapauksessa yhden yrityksen lopettamisprosessista. Vaatimuksia case-tutkimukselle ovat tutkimuksen toteuttaminen luonnollisessa ympäristössään, tutkimusaineiston koostuminen monista aineistoista sekä se, että

tutkimuskohteita on yleensä vain yksi. Saatuja tutkimustuloksia ei voida yleistää case-tutkimuksessa, koska tutkimus painottuu yhteen ilmiöön. (Kananen 2013, 28; Kananen 2014; 54.)

Tutkimuksen tiedonkeruumenetelmänä on teemahaastattelu. Teemahaastattelussa osapuolet keskustelevat aihe kerrallaan ja haastattelun aiheet eli teemat ovat ennalta määriteltynä. Teemahaastattelun avulla tutkija kasvattaa ymmärrystään tutkittavasta ilmiöstä haastateltavilta. Haastattelun vastausten avulla tutkija pyrkii koostamaan yksityiskohdista kokonaisuuden. (Kananen 2014; 70–72.) Tutkimuksessa haastatellaan teemahaastatteluina case-yrittäjää, hänen kirjanpitäjäänsä, Verohallinnon edustajia, Etelä-Karjalan Yrittäjät Ry:n edustajia sekä muita kirjanpitäjiä.

Tutkimusote on tässä tutkimuksessa konstruktiiivinen, koska tutkimuksessa luodaan konstruktio eli ratkaisumalli. Tutkimuksen konstruktio on case-yrittäjälle koottava muistilista yrityksen lopettamiseen liittyvistä asioista. Konstruktiiiviselle tutkimusotteelle on tyypillistä, että se keskittyy tosielämän ongelmaan, johon konstruktio luodaan ratkaisuksi. Lisäksi tutkimusote on kytketty olemassa olevaan teoreettiseen viitekehykseen, ja tutkijan ja käytännön edustajien välillä on tiimimäistä yhteistyötä, joka tuottaa kokemuksellista oppimista. (Lukka, 2014.)

2 Yksityinen elinkeinonharjoittaja yhtiömuotona

Luonnollinen henkilö voi toimia yksityisenä elinkeinonharjoittajana Euroopan talousalueella. Yksityistä elinkeinonharjoittajaa kutsutaan yleiskielessä myös toiminimeksi, tmi:ksi ja yksityisliikkeeksi, mutta toiminimellä tarkoitetaan lainsäädännössä yrityksen nimeä eikä koko yritystä. (Patentti- ja rekisterihallitus 2016a.)

Yksityinen elinkeinonharjoittaja on yhtiömuodoista hallinnollisesti yksinkertaisin, sillä siinä yrittäjä toimii omissa nimissään vastaten itse sitoumuksistaan (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 17). Ei ole olemassa erillistä lakia yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimimisesta. Näin ollen yksityinen elinkeinonharjoittaja ei ole

erillinen juridinen oikeushenkilö, vaan kaikki yritystoiminta tapahtuu luonnollisen henkilön eli yrittäjän nimissä. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 21.)

2.1 Liikkeenharjoittajan ja ammatinharjoittajan välinen ero

Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi olla joko liikkeen- tai ammatinharjoittaja. Juridisesti liikkeenharjoittajalla ja ammatinharjoittajalla ei ole eroa. Katsotaan, että liikkeenharjoittajana toimiminen on laajemmissa puitteissa tapahtuvaa toimintaa verrattuna ammatinharjoittamiseen. (Veronmaksajain Keskusliitto 2016b; Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 21.)

Yksiselitteistä rajanvetoa ei voida tehdä liikkeen- ja ammatinharjoittajien välille. Ammatinharjoittamisessa yrittäjän omalla ammattitaidolla on suurempi merkitys kuin liikkeenharjoittamisessa. Tällöin organisaatio on yleensä suppea eikä tuotantovälineitä juuri ole. Liikkeenharjoittajalla on yleensä erillinen toimitila toimintansa harjoittamista varten. Usein esimerkiksi kampaajat, lääkärit ja hierojat ovat ammatinharjoittajia eivätkä liikkeenharjoittajia. (Veronmaksajain Keskusliitto 2016b.)

2.2 Perustaminen

Yksityisen elinkeinonharjoittajan ei tarvitse laatia erillistä perustamisasiakirjaa, sillä perustamiseen riittää pelkkä kaupparekisteri-ilmoitus Y3- ja henkilötietolomakkeilla. Perustamisilmoitus on maksullinen. Maksukuitti liitetään ilmoitukseen. (Suomen Yrittäjät 2014; Patentti- ja rekisterihallitus 2016d.)

Rekisteröityminen kaupparekisteriin ei ole välttämätöntä, paitsi jos edellytykset sille täyttyvät. Rekisteröityminen on pakollista, jos yksityinen elinkeinonharjoittaja ryhtyy harjoittamaan luvanvaraista elinkeinoa, jos yksityisellä elinkeinonharjoittajalla on elinkeinotoimintaa varten omasta asunnosta erillinen pysyvä liiketila tai jos hänen palveluksessaan on muitakin henkilöitä kuin aviopuoliso tai alaikäinen taikka muuten holhouksenalainen lapsi tai lapsenlapsi. (Suomen Yrittäjät 2014; Patentti- ja rekisterihallitus 2016d.)

Vaikka yksityinen elinkeinonharjoittaja ei olisi velvollinen ilmoittautumaan kaupparekisteriin, hän voi ilmoittautua siihen. Rekisteriin liittymisestä on hyötyä, sillä se antaa suojan yrityksen nimelle eli yksinoikeuden toiminimeen. Käytännössä yksinoikeus tarkoittaa sitä, ettei toinen elinkeinonharjoittaja Suomessa voi käyttää rekisteröityyn toiminimeen sekoitettavissa olevaa toiminimeä, paitsi jos osoitetaan, ettei toiminimen käytöstä aiheudu vahinkoa. Myös esimerkiksi yrityskiinnitys luoton vakuutena voidaan vahvistaa vain rekisteröidyn yrityksen omaisuuteen. (Patentti- ja rekisterihallitus 2016d; Patentti- ja rekisterihallitus 2016e.)

2.3 Yrittäjän henkilökohtainen vastuu

Yrittäjä tekee kaikki sopimukset omissa nimissään, ja kaikki elinkeinotoiminnassa tehdyt sitoumukset sitovat häntä itseään. Yrittäjään kohdistuu myös rikosoikeudellinen vastuu kuten luonnolliseen henkilöön, vaikka vastuu olisi syntynyt elinkeinotoiminnassa. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 21.)

Elinkeinotoiminnan tuotot tulevat suoraan yrittäjälle. Koska elinkeinotoiminnan tuotot tulevat suoraan yrittäjälle, ne ovat tuloutuessaan suoraan yrittäjän käytettävissä hänen yksityistaloudessaan. Elinkeinotoiminnan varat ovat vapaasti käytettävissä yrittäjän yksityistaloudessa eli erillisiä päätöksiä varojen käyttämisen suhteen ei tehdä. Yrittäjä vastaa elinkeinotoiminnan velvoitteista kaikella omaisuudellaan, ja vastaavasti yritysvarallisuus vastaa yrittäjän henkilökohtaisten velkojen ja velvoitteiden taloudellisesta täyttämisestä. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 21 – 22.)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan ei tarvitse laatia pöytäkirjoja päätöstensä vakuudeksi, sillä yksityisellä elinkeinonharjoittajalla ei ole erityisiä hallintoelimiä. Yrittäjä voi valtuuttaa toisen henkilön toimimaan puolestaan. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 22.)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan rahoitus vastaa yksityistalouden rahoitusta, mikä vuoksi rahoitus voi jäädä rajalliseksi. Rahoituksen rajallisuus vaikuttaa yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan toimintamahdollisuuksiin ja toiminnan laajuuteen rajoittavasti. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 22.)

2.4 Kirjanpitovelvollisuus

Yksityinen elinkeinonharjoittaja on kirjanpitovelvollinen, sillä kirjanpitolain mukaan luonnollinen henkilö on kirjanpitovelvollinen harjoittamastaan liike- ja ammattitoiminnasta maatilatalouden ja kalastuksen harjoittajaa lukuun ottamatta. Kirjanpidosta on jatkuvasti voitava selvittää ostovelkojen ja myyntisaamisten määrä ja kirjanpidosta on saatava tarvittavat tiedot verovelvollisuuden täyttämiseksi. (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.)

Kirjanpitovelvollisen on yleisesti ottaen pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa. Ammatin- ja liikkeenharjoittajan ei kuitenkaan tarvitse pitää kahdenkertaista kirjanpitoa, jos sekä päättyneellä että sitä edeltäneellä tilikaudella enintään yksi näistä edellytyksistä on täytynyt: taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa tai palveluksessa on keskimäärin enemmän kuin kolme henkilöä. Vaikka liikkeenharjoittaja pitäisi yhdenkertaista kirjanpitoa, kirjanpito on kuitenkin oikaistava suoriteperusteiseksi verotusta varten, sillä laki elinkeinotulotulon verottamisesta sallii yhdenkertaisen kirjanpidon vain ammatinharjoittajille. (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336; Verohallinto 2016f.)

Ammatin- ja liikkeenharjoittajan on laadittava tilinpäätös, jos sekä päättyneellä että sitä edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista: taseen loppusumma on vähintään 350 000 euroa, liikevaihto on vähintään 700 000 euroa tai tilikauden aikana palveluksessa on keskimäärin 10 henkilöä. Jos enintään yksi näistä rajoista ylittyy, yritys on kooltaan mikroyritys, ja sen tilinpäätös laaditaan mikroyrityksen tilinpäätösohjeiden mukaisesti. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksen sisällöstä ohjeistetaan Valtioneuvoston asetuksessa pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista. (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336; Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 1753/2015.)

2.5 Palkanmaksu

Yksityinen elinkeinonharjoittaja ei voi maksaa palkkaa itselleen, puolisolleen tai alle 14-vuotiaalle perheenjäsenelle. Sen vuoksi varojen siirtäminen yksityistalouteen tehdään yksityisottoina. Yrittäjä ei voi palkanmaksun esteellisyyden vuoksi ottaa myöskään luontaisetuja, kuten lounas- tai autoetua, itselleen käyttöön eikä vähentää pakollisia henkivakuutusmaksujaan yrityksensä verotuksessa. (Yritystulkki 2015.)

Verohallinnon mukaan puolisoja ovat henkilöt, jotka ovat keskenään avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Henkilöt katsotaan toistensa puolisoiksi siitä verovuodesta alkaen, jonka aikana avioliitto on solmittu tai parisuhde on rekisteröity. Puolisoina pidetään myös avoliitossa asuvia henkilöitä, jos heillä on tai on aiemmin ollut yhteinen lapsi tai jos he ovat olleet aiemmin avioliitossa. Mikäli toinen henkilöistä on rajoitetusti verovelvollinen, henkilöitä ei katsota verotuksessa puolisoiksi. Avioliittoa, avioeroa tai lapsen syntymää koskevia tietoja ei tarvitse ilmoittaa Verohallintoon, mutta ero avopuolisosta on ilmoitettava erikseen Verohallintoon, koska sitä tietoa ei saada Väestörekisterikeskuksesta. (Verohallinto 2016a.)

2.6 Verotus

Yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminta ei ole itsenäinen oikeussubjekti vaan yrittäjän erillinen tulolähde. Näin ollen yritysvarallisuutta erotettaessa yrittäjän muusta varallisuudesta kyse on tulolähdejaosta. Yrittäjä ei siis voi esimerkiksi saada pääomatuloa yrityksensä kanssa tekemistään vuokrasopimuksista eikä hän voi myöskään periä yritykseltään korkoa yrityksen luottojen vakuudeksi annetusta omaisuudesta. Yrittäjä voi saada yrityksestään pääomatuloa vain siten, että yrityksellä on nettovarallisuutta tai yritystuloon sisältyy käyttöomaisuuskiinteistöjen tai -arvopapereiden luovutusvoittoja. Yrittäjä voi kuitenkin tehdä oikeustoimia perheenjäsentensä kautta, ja saada sitä kautta pääomatuloa. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 225.)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan verotus toimitetaan verovuositain eli kalenterivuositain. Jos yrityksen tilikausi on jokin muu kuin kalenterivuosi, verovuoden muodostavat ne tilikaudet, jotka ovat päättyneet kalenterivuoden aikana. Esimerkiksi jos tilikausi on 1.4.2015–30.3.2016, verovuosi 2016 muodostuu kyseisestä tilikaudesta, koska se päättyy kalenterivuonna 2016. (Verohallinto 2016f.)

2.6.1 Yritystulon jakaminen

Yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan tulos lasketaan vähentämällä elinkeinotoiminnan tuotoista elinkeinotoiminnan kulut. Kun saadusta tuloksesta vähennetään aikaisempien vuosien verotuksessa vahvistetut tappiot, saadaan jaettava yritystulo. (Verohallinto 2016d.)

Yritystulo jaetaan pääoma- ja ansiotuloihin pääomatulo-osuuden mukaisesti. Pääomatulo-osuuteen vaikuttaa elinkeinotoiminnan nettovarallisuus eli jäännös, joka saadaan vähentämällä yrityksen varoista sen velat. Yksityistalouden varoja ei oteta nettovarallisuutta laskettaessa huomioon, vaikka ne sisältyisivätkin yksityisen elinkeinonharjoittajan kirjanpitoon ja taseeseen. Samaten vain elinkeinotoiminnan velat vähennetään elinkeinotoiminnan varoista, eli yksityistalouden velkoja ei oteta huomioon. (Villa, Ossa & Saarnilehto 228.)

Nettovarallisuuteen lisätään 30 prosenttia verovuoden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksettujen elinkeinotoiminnan ennakonpidätyksen alaisten palkkojen määrästä. Lisäystä ei voida jättää tekemättä, jos edellytykset sen tekemiseen täyttyvät, eikä sitä vastaavasti tehdä, mikäli edellytykset eivät täyty. Palkkalisäys nettovarallisuuteen voi merkitä joskus omistajayrittäjän veron määrän lisääntymistä. (Villa, Ossa & Saarnilehto 228 – 229.)

Yritystuloa jakaessa erotetaan ensin pääomatulon osuus, kuten kuvassa 1 esitetään. Pääomatuloa on määrä, joka vastaa 20 prosentin vuotuista tuottoa verovuotta edeltäneen verovuoden elinkeinotoiminnan nettovarallisuudelle. Pääomatuloksi voidaan kuitenkin katsoa kymmenen prosentin vuotuista tuottoa vastaava määrä yrittäjän niin vaatiessa tai koko yritystulo voidaan katsoa

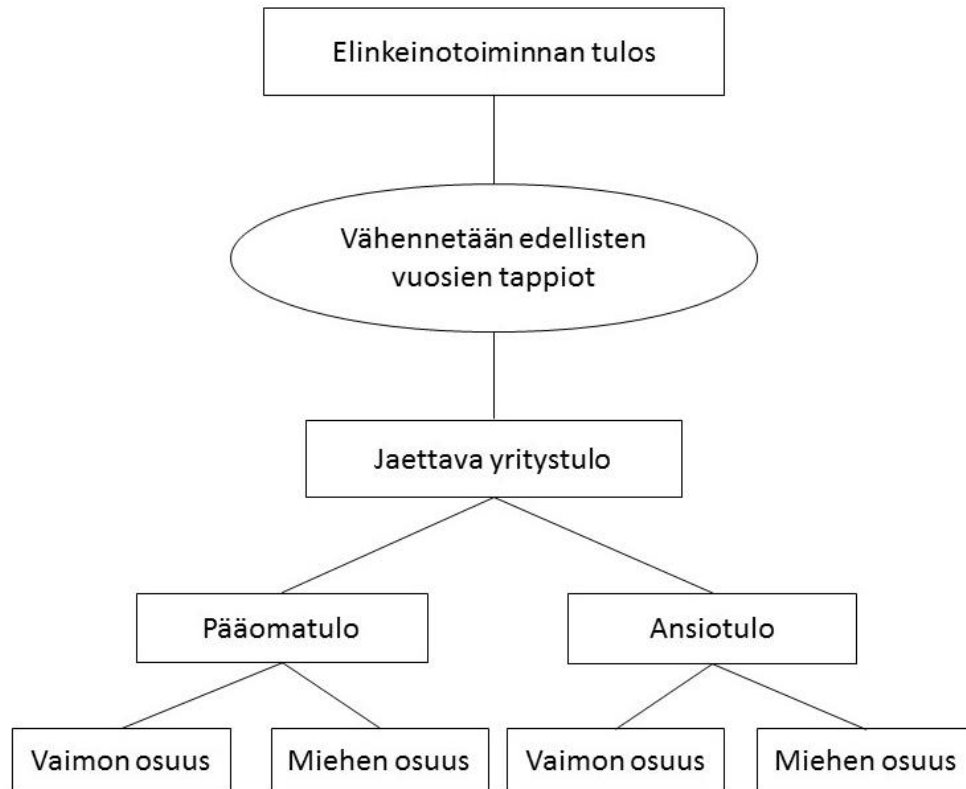
ansiotuloksi. Jos pääomatuloksi halutaan vaatia kymmenen prosenttia tai kaikki ansiotuloksi, on sitä vaadittava veroilmoituslomakkeella ennen verotuksen päättymistä. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 226; Verohallinto 2016d.)

Jos yritystoiminta on aloitettu verovuonna, nettovarallisuutena käytetään verovuoden päättyessä yrityksellä olevaa nettovarallisuutta. Tilikauden pituus on otettava huomioon pääomatulon osuutta laskettaessa, sillä kahtatoista kuukautta pidempi tilikausi lisää pääomatulon osuutta ja vastaavasti sitä lyhyempi tilikausi pienentää pääomatulon osuutta. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 226.)

Pääomatulo-osuus verotetaan 30 prosentin mukaan, joka on pääomatulon verokanta. Jos pääomatuloksi katsotaan enemmän kuin 30 000 euroa, 30 000 euron ylittävästä osasta veroksi katsotaan 34 prosenttia. Kun jaettavasta yritystulosta vähennetään pääomatulo-osuus, jäljelle jäävä osa on ansiotulo-osuus. Ansiotulot verotetaan progressiivisesti yhdessä yrittäjän muiden ansiotulojen, kuten mahdollisten palkkatulojen kanssa. (Verohallinto 2016d.)

Jos puoliset harjoittavat yhdessä elinkeinotoimintaa, pääomatuloksi ja ansiotuloksi katsottu osa yritystulosta jaetaan puolisoitten kesken heidän työpanostensa mukaisessa suhteessa. Työpanoksia arvioidessa otetaan huomioon työajan lisäksi työpanosten arvo, kuten puolisoitten ammattitaito sekä työn vastuullisuus ja sen merkitys yritystoiminnalle. Jos työpanos jää todella vähäiseksi, veroviranomaiset voivat tulkita sen niin, että elinkeinotoimintaa ei harjoiteta yhdessä. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 226.)

Kuva 1. Yksityisen elinkeinonharjoittajan yritystulo (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007)

2.6.2 Yksityisen elinkeinonharjoittajan tappiot

Elinkeinotoiminnan tappio tarkoittaa elinkeinoverolain mukaan laskettua tappiollista elinkeinotoiminnan tulosta. Tappio on vähennettävissä seuraavien kymmenen vuoden aikana elinkeinotoiminnan tulolähteen tuloksesta. Tappiot vähennetään samassa järjestyksessä kuin ne ovat syntyneet. (Tuloverolaki 30.12.1992/1535; Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 229.)

Tappio vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, mikäli sen siirtämistä pääomatulolajiin ei ole vaadittu. Jos elinkeinotoiminnan tappio halutaan vähentää osittain tai kokonaan pääomatulosta, sitä on vaadittava ennen verotuksen päättymistä. Myöhemmin tappiota ei voi vähentää pääomatulosta, paitsi yrityksen lopettamistilanteessa. Tappiot vähennetään pääomatuloista ennen korkojen

vähentämistä ja tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneiden menojen jälkeen. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 229; Tuloverolaki 30.12.1992/1535.)

Esimerkkinä tappion vähentämisestä pääomatuloista voi olla seuraava tilanne: Yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan verovuoden 2016 tappio on 10 000 euroa. Yksityinen elinkeinonharjoittaja on myynyt sijoitusyhtiön, josta hän sai verotettavaa luovutusvoittoa 11 000 euroa. Luovutusvoiton veroseuraamus on 30 prosenttia eli 3 300 euroa. Sen sijaan, että yksityinen elinkeinonharjoittaja vahvistaisi elinkeinotoiminnan tulolähteeseen 10 000 euron tappion, hän voi vaatimuksestaan vähentää sen luovutusvoitosta, jolloin verotettavaa luovutusvoittoa jää 1 000 euroa, jonka veroseuraamus on 300 euroa. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 229; Veronmaksajain Keskusliitto 2016a.)

Jos puoliset harjoittavat yhdessä liiketoimintaa, he voivat vaatia elinkeinotoiminnan tappion vähentämistä osittain tai kokonaan pääomatuloistaan. Myös tässä tilanteessa vaatimus on tehtävä ennen verotuksen päättymistä. Pääomatuloista tehtävä tappion vähennys tehdään tällöin jaetusti puolisoitten työpanosten suhteessa. Elinkeinotoiminnan tulolähteeseen vahvistetut tappiot voidaan vähentää pääomatuloista, jos puoliset lopettavat yritystoimintansa. (Villa, Ossa & Saarnilehto 2007, 229.)

3 Liiketoiminnan lopettamisprosessi

Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi lopettaa liiketoimintansa vapaaehtoisesti esimerkiksi myymällä kaiken yritysvarallisuutensa tai lopettamalla todelliset elinkeinon harjoittamiseen liittyvät toimensa (Verohallinto 2016b). Yrityksen liiketoiminta voi loppua myös konkurssin tai yrittäjän kuoleman seurauksena, mutta myös näissä tapauksissa on lopettamisesta ilmoitettava Verohallinnolle ja Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoimintaa ei pidetä loppuneena, ennen kuin elinkeinotoiminnassa ei ole enää ollenkaan jäljellä varallisuutta tai velkoja. Elinkeinonharjoittaja voi luopua yritysvarallisuudesta ottamalla sen

yksityiskäyttöön tai myymällä sen. Molemmissa tapauksissa vaikutukset huomioidaan viimeisen verovuoden elinkeinotoiminnan verotettavan tulon laskennassa. Verotuksen kannalta merkitsevää on se, mistä arvoista varallisuuserät siirtyvät pois elinkeinotoiminnasta. Elinkeinonharjoittaja vastaa henkilökohtaisesti elinkeinotoiminnan veloista elinkeinotoiminnan loputtua. (Verohallinto 2016c.)

Yrittäjän on huolehdittava siitä, että lopettamisesta annetaan tarvittavat ilmoitukset Verohallinnolle ja Patentti- ja rekisterihallitukselle, ja että yritys poistetaan niistä Verohallinnon rekistereistä, joihin se on merkitty. Lopettamisilmoitusten antaminen ajallaan on tärkeää, sillä esimerkiksi työttömyyskorvauksen saamisen edellytyksenä voi olla se, että elinkeinotoiminta on ilmoitettu lopetetuksi. (Verohallinto 2016b.)

Liiketoiminnan lopettaminen edellyttää verosuunnittelua, sillä toiminnan lopettaminen todennäköisesti vaikuttaa ennakkoveroihin. Verosuunnittelun laajuus riippuu usein yrityksen koosta ja varallisuudesta. (Verohallinto 2016b, Lindholm 2010, 12.)

3.1 Liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettaminen

Koska yksityinen elinkeinonharjoittaja ei ole erillinen juridinen oikeushenkilö, se ei purkaudu eikä sitä voi myöskään myydä erillisenä yksikkönä. Myyntikelpoista yrityksessä on vain elinkeinotoiminnan varallisuus hyödykekohtaisesti. Useimmiten elinkeinotoiminnan varallisuus siirtyykin yrittäjän yksityiskäyttöön. Olennaista yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettamisessa on siihen liittyvä verosuunnittelu, joka keskittyy lopettamisvuonna tuloutuvaan elinkeinotulolähteen elinkeinotulon määrän hallintaan ja yksityiskäyttöön otettavan elinkeinotoiminnan verokohteluun jatkossa. (Lakari 2012, 125 – 126.)

Lopettamiseen liittyvän verosuunnittelun laajuus vaihtelee liikkeenharjoittajien kesken varallisuuden mukaan. Mitä vähemmän liikkeenharjoittajalla on varallisuutta, sitä vähemmän hänelle koituu ylimääräisiä veroja suoritettavaksi. Näin ollen esimerkiksi kuljetusalan yrittäjän on syytä aloittaa verosuunnittelu hyvissä ajoin, jos

taseeseen sisältyy useiden tuhansien eurojen arvosta kalustoa. (Lindholm 2010, 12.)

3.1.1 Lopettamisajankohta

Suunniteltaessa yrityksen liiketoiminnan lopettamista liikkeenharjoittajan on syytä kiinnittää huomiota lopettamisajankohtaan. Jos toiminta lopetetaan esimerkiksi sellaisen tilikauden lopussa, jossa liiketoimintaa on harjoitettu aktiivisesti, toiminnan lopettaminen saattaa aiheuttaa suuren kertatulon tuloutumisen. Kertatulolla tarkoitetaan kerralla maksettua tuloa, joka on kertynyt etu- tai jälkikäteen. (Salin 2015, 165; Verohallinto 2011.)

Tuloutuminen saattaa näkyä lopettamisen jälkeen poikkeuksellisen suurena ansiotulojen määränä elinkeinonharjoittajan verotuksessa, sillä pääomatulon osuus yritystulosta täyttyy yleensä jo pelkästä liiketoiminnasta, jolloin toiminnan lopettamisesta johtuvat verot jäävät verotettavaksi ansiotulona. Tästä syystä toiminta kannattaa lopettaa sellaisen tilikauden lopussa, jona varsinaista liiketoimintaa ei juurikaan ole ja suurin osa verotettavasta tulosta syntyy lopettamistoimista. Silloin verotettava tulo verotetaan yleensä pääomatulona. Tällöin pääomatulon määrään vaikuttaa edellisen verovuoden nettovarallisuus ja lopettamistilikauden pituus. (Salin 2015, 165.)

Lopettamisajankohdan valintaan vaikuttavat myös liikkeenharjoittajan mahdolliset muut ansio- ja pääomatulot. Toiminnan lopettaminen on syytä ajoittaa sellaiselle vuodelle, ettei liikkeenharjoittajalla ole palkkatuloja, ainakaan suuria sellaisia. Jos huonosti kannattavan liiketoiminnan vuoksi liikkeenharjoittaja on siirtynyt palkansaajaksi, toiminnan lopettamisella saattaa olla epäedullisia veroseuraamuksia, sillä ansiotulojen määrä verotuksessa voi nousta suureksi. (Salin 2015, 165.)

Myös poistot ja kalenterivuodesta poikkeavat tilikaudet voivat vaikuttaa lopettamisen veroseuraamuksiin. Poistot on syytä tehdä pienempinä kuin enimmäismääräisinä lopettamista edeltävänä verovuonna, jos on syytä olettaa, että poistot palautuvat

veronalaiseksi elinkeinotuloksi lopettamisvuonna. Käyttöomaisuudesta tehdyt poistot voivat palautua veronalaiseksi elinkeinotuloksi tilanteessa, jossa käyttöomaisuus siirtyy yksityistalouteen ja käyttöomaisuudesta on tehty poistoja enemmän kuin sen arvo on alentunut siirtohetkeen mennessä. Jos käyttöomaisuus siirtyy toiseen tulolähteeseen, luovutushintana pidetään verotuksessa poistamatonta hankintamenoa, joten poistot eivät palaudu. Kalenterivuodesta poikkeavien tilikausien osalta on otettava huomioon se, että yksityisen elinkeinonharjoittajan saman kalenterivuoden aikana päättyneet tilikaudet muodostavat yhden verovuoden. (Salin 2015, 163 – 166.)

3.1.2 Yritysvarallisuuden myynnin tuloverovaikutukset

Jos liikkeenharjoittaja lopettaa liiketoimintansa myymällä yrityksensä omaisuuden, myynti on sen viimeinen liiketapahtuma. Yritysomaisuuden myynnistä aiheutuvat tulot ovat liiketuloa, minkä vuoksi tilikauden tulos voi nousta lopettamisvuonna suureksi. Kaupparajaan on suositeltavaa jaotella kauppahinta omaisuuslajeittain käypien arvojen suhteessa, sillä todellisuutta vastaamaton jako voi herättää verottajan mielenkiinnon. (Lindholm 2010, 12 – 13.)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan verotuksessa myydyn omaisuuden arvo on sovittu luovutushinta. Luovutushinta on elinkeinotoiminnan veronalaista tuottoa. Luovutetun varallisuuserän poistamatonta hankintameno on elinkeinotoiminnan vähennyskelpoista kulua. Rahoitus-, vaihto- ja sijoitusomaisuuden veronalaiseksi luovutushinnaksi katsotaan omaisuuden alkuperäinen hankintameno tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. Käyttöomaisuuden luovutushinnaksi katsotaan puolestaan hankintameno verotuksessa poistamatta oleva osa. (Verohallinto 2016c; Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360.)

Jos kalusto on poistettu verotuksessa kokonaan, kaluston myyntihinta tuloutetaan. Mikäli poistoja on tekemättä, myynnistä saadaan vähentää menojäännös, joka on vielä poistamatta. Vaihto-omaisuuteen kuuluvan hyödykkeen hankintameno kirjataan tulosvaikutteisesti kuluksi sinä verovuonna, jona verovelvollinen on sen

luovuttanut tai kun se on kulutettu, tuhoutunut tai muuten menetetty. Yrityksen voitolla myydystä kulumattomasta käyttöomaisuudesta, kuten liikehuoneisto-osakkeina olevista omista toimitiloista, vähennetään poistamaton hankintameno myyntivuoden verotuksessa ja erotus tuloutetaan. Kun yritysomaisuuden myynnistä jää rahaa yrityksen kassaan tai pankkitilille, yrittäjä siirtää ne omaan yksityistalouteensa. (Lindholm 2010, 13; Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360.)

3.1.3 Yritysvarallisuuden yksityiskäyttöön ottamisen tuloverovaikutukset

Kun verovelvollinen ottaa liikkeestään yksityiskäyttöön yrityksen vaihto- tai käyttöomaisuutta taikka muuta omaisuutta, palveluksia tai muita etuuksia tai oikeuksia, luovutushinnaksi katsotaan etuuden tai oikeuden alkuperäistä hankintamenoa vastaava määrä tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. Todennäköinen luovutushinta on hinta, joka luovutetusta varallisuuserästä saataisiin, jos se luovutettaisiin ulkopuoliselle taholle normaaleilla myyntiehdolla. Yksityisoton arvo luetaan elinkeinotoiminnan veronalaiseksi tuotoksi ja varallisuuserien poistamattomat hankintamenot luetaan elinkeinotoiminnan vähennyskelpoisiksi kuluiksi. Yritysvarallisuuden yksityiskäyttöön ottaminen ei realisoi hyödykkeen arvonnousua eli hyödykkeen enimmäisarvona pidetään sen alkuperäistä hankintamenoa. (Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360; Verohallinto 2016c.)

Jos lopettamisvuoden jälkeen myydään yksityiskäyttöön otettua omaisuutta, myyntiin sovelletaan tuloverolakia. Jos yksityiskäyttöön siirtoa ei kuitenkaan ole tehty verotuksessa, sovelletaan liiketoiminnassa käytetyn yritysvarallisuuden myyntiin edelleen elinkeinoverolakia, vaikka myynti tapahtuisikin liiketoiminnan lopettamisen jälkeen. Myyntivoittoa laskettaessa omaisuuden hankinta-ajankohtana pidetään päivää, jona omaisuus on alun perin hankittu yritykseen. (Lindholm 2010, 15; Verohallinto 2016c.)

Kun lopettamisvuoden jälkeen myydään yksityiskäyttöön otettua omaisuutta, luetaan luovutusvoitto yksityishenkilön pääomatuloksi. Luovutusvoiton määrä lasketaan niin,

että luovutushinnasta vähennetään omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta seuranneiden kulujen yhteismäärä. Vero pääomatulosta 30 000 euroon asti on 30 prosenttia, jonka jälkeen se on 33 prosenttia. Henkilöverotuksessa on määritelty kokonaan tai osittain verovapaita luovutusvoittoja. Kokonaan verovapaita ovat koti-irtaimiston luovutusvoitot, pienet luovutusvoitot sekä kiinteistön luovutus luonnonsuojelualueeksi tietyin edellytyksin. Osittain verovapaita luovutusvoittoja ovat pakkolunastustilanteisiin liittyvät luovutusvoitot sekä luovutukset valtiolle, maakunnalle, kunnalle tai kuntayhtymälle tietyin edellytyksin. (Tuloverolaki 30.12.1992/1535; Verohallinto 2015b; Verohallinto 2016g.)

Jos yksityiskäyttöön otetun omaisuuden myynnistä lopettamisvuoden jälkeen syntyy luovutustappiota, se vähennetään omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna sitä mukaa kuin voittoa kertyy. Jos vähennyskelpoinen luovutustappio jää vähentämättä luonnollisen henkilön omaisuuden luovutuksesta kertyvästä voitosta, luovutustappio vähennetään luonnollisen henkilön pääomatulosta ennen muita vähennyksiä. Osa luovutustappioista on vähennyskelvottomia. Vähennyskelvottomia luovutustappioita ovat esimerkiksi oman asunnon luovutustappio, perintönä saadun asunnon luovutustappio ja tavanomaisen koti-irtaimiston luovutustappio tietyin edellytyksin. (Tuloverolaki 30.12.1992/1535.)

Jos yritysvarallisuutta ei ole siirretty verotuksessa yksityiskäyttöön, ja varallisuutta myydään liiketoiminnan lopettamisen jälkeen, käsitellään luovutuksesta saatu tulo elinkeinotoiminnan tulona. Tällöin tulo on sen verovuoden tuottoa, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai rahanarvoisena etuutena. Käyttöomaisuuden myynnistä saatu luovutushinta jaksotetaan elinkeinoverolain käyttöomaisuuden hankintamenon jaksottamista koskevien säännösten mukaan. Käyttöomaisuuden myynnistä johtuva verovuoden veronalainen tuotto on menojäännöstä laskettaessa vähentämättä jäänyt osa irtaimesta käyttöomaisuudesta. (Lindholm 2010, 15; Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360.)

3.1.4 Yritysvarallisuuden vuokrauksen tuloverovaikutukset

Kun yritysvarallisuutta vuokrataan liiketoiminnan lopettamisen jälkeen, kyseessä on tulolähdesiirto elinkeinotoiminnan tulolähteestä henkilökohtaiseen tulolähteeseen. Vuokraus on tuloverolain mukaista toimintaa, ja vuokratulot kuuluvat pääomatuloihin. (Tuloverolaki 30.12.1992/1535.)

Jos lopettamisen jälkeen vuokrattu kiinteistö myydään, sen verotuksellinen käsittely voi olla tulkinnanvaraista. Vaikka kiinteistö olisi ollut vuokrattuna useita vuosia ulkopuoliselle, sovelletaan myyntiin yleensä elinkeinoverolakia, vaikka vuokratulot olisivat olleet tuloverolain mukaan verotettuja. Esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden päätös 23.1.1992/206 esittelee tilanteen, jossa yksityinen elinkeinonharjoittaja ottaa yksityiskäyttöön yrityksensä kiinteistön, ennen kuin hänen liiketoimintansa siirtyy kommandiittiyhtiölle. Vaikka elinkeinonharjoittaja vuokraa kiinteistöä ulkopuoliselle, kiinteistö kuuluu hänen yksityistalouteensa ja elinkeinonharjoittajan saama vuokratulo on verotettu tulo- ja varallisuusverolain mukaisesti, verotetaan kiinteistön myynti elinkeinotulona. (Lindholm 2010, 15; KHO 1992/206.)

3.1.5 Toimintavarauksen tuloverovaikutukset

Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla voi olla jäljellä toimintavarauksia esimerkiksi maksettujen palkkojen vuoksi. Liiketoiminnan lopettamistilanteessa toimintavarauksia luetaan sen verovuoden veronalaiseksi tuloksi, jona toiminta on päättynyt. (Lindholm 2010, 15.)

3.1.6 Arvonlisäverovelvollisen toiminnan lopettaminen

Liikkeenharjoittajan arvonlisäverovelvollisuus päättyy viimeistään samaan aikaan kuin hänen yritystoimintansa. Arvonlisäverovelvollisuutta voi jatkaa siihen asti, kunnes yrittäjän haltuun jäänyt liikeomaisuus on myyty. Yritysvarallisuuden myynnin ajalta kausiveroilmoitukset annetaan normaalisti. Lopettamisilmoitus kannattaa antaa yleensä vasta sitten, kun kaikki yritysvarallisuus on myyty ja kaikista lopettamiseen liittyvistä kustannuksista on saatu lasku. Haastavia

arvonlisäverokysymyksiä lopettamistilanteessa syntyy yleensä kiinteistöihin liittyvissä arvonlisäveroasioissa. Jos liikeomaisuutta realisoidaan sen jälkeen, kun arvonlisäverovelvollisuus on päättynyt, on realisointi arvonlisäverotonta. (Lindholm 2010, 16; Salin 2015, 164; Verohallinto 2010.)

Yrittäjä voi ottaa liiketoimintaansa lopettaessaan tavaroita tai palveluja yksityiskäyttöön. Tavarantoimittajan ottamisella omaan käyttöön tarkoitetaan sitä, että liikkeenharjoittaja ottaa tavarantoimittajan yksityiseen kulutukseensa, luovuttaa tavarantoimittajan vastikkeetta tai siirtää tai muulla tavalla ottaa tavarantoimittajan muuhun kuin vähennykseen oikeuttavaan käyttöön. Palvelun ottamisella omaan käyttöön tarkoitetaan sitä, että liikkeenharjoittaja suorittaa, luovuttaa tai muulla tavalla ottaa palvelun ilman vastiketta omaan tai henkilöstönsä yksityiseen kulutukseen tai muuhun kuin liiketoiminnan tarkoitukseen. Myös palvelun suorittaminen tai muulla tavalla ottaminen vähennysrajoitusten alaiseen käyttöön tai ostetun palvelun ottaminen muuhun kuin vähennykseen oikeuttavaan käyttöön katsotaan omaan käyttöön ottamiseksi. (Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501.)

Mikäli yrittäjä ottaa yksityiskäyttöön yritysvarallisuutta, josta on voitu tehdä vähennyksiä arvonlisäverotuksessa tai jota on valmistettu liikkeenharjoittajan liiketoiminnan yhteydessä, on arvonlisäverovelvollisuuden päättyessä tällaisesta yritysvarallisuudesta maksettava arvonlisävero omaan käyttöön ottamisen sääntöjen mukaisesti. Veron perusteeksi katsotaan ostetun hyödykkeen osalta sen veroton ostohinta tai sitä alempi todennäköinen luovutushinta. Itse tuotetun hyödykkeen osalta veron perusteena pidetään sen tuottamisesta aiheutuneita verottomia välillisiä ja välittömiä kustannuksia. Omaan käyttöön ottamisesta ei kuitenkaan suoriteta veroa, kun liikkeenharjoittaja ottaa vain vähäisessä määrin yritysvarallisuutta omaan tai perheensä yksityiseen kulutukseen. (Lindholm 2010, 16; Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501.)

Kun liikkeenharjoittajan arvonlisäverovelvollisuus päättyy, on arvonlisävero suoritettava myös niistä arvonlisäverollisista myynneistä, joita ei ole vielä veloitettu, tai jos sovelletaan maksuperustetta, myynneistä jotka eivät ole vielä kertyneet. Arvonlisäverotuksessa myyntinä ei pidetä sitä, kun yritysvarallisuutta luovutetaan

liiketoiminnan jatkajalle liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä. Edellytyksenä on, että liiketoiminnan jatkaja ryhtyy käyttämään luovutettua yritysvarallisuutta vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen. Sama säännös koskee tilannetta, jossa konkurssin yhteydessä luovutetaan yritysvarallisuutta liiketoimintaa jatkavalle konkurssipesälle. Mikäli liiketoiminnan jatkaja ryhtyy käyttämään yritysvarallisuutta vain osittain vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen, myyntinä pidetään muuta paitsi vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen otettua yritysvarallisuutta. Sellaisesta omaisuudesta ei suoriteta arvonlisäveroa arvonlisäverovelvollisuuden päättyessä, josta ei ole aikanaan vähennetty arvonlisäveroa, esimerkiksi henkilöautosta, jolla ajetaan myös yksityisajaja. (Salin 2015, 164; Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501.)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan haltuun jäämästä loppuvarastosta on suoritettava arvonlisävero verovelvollisuuden päättyessä. Loppuvarastolla tarkoitetaan tavaroita, joista on voitu tehdä vähennys tai jotka on valmistettu verollisen liiketoiminnan yhteydessä sekä palveluita, joista on voitu tehdä vähennys tai jotka ovat itse suoritettuja verollisen liiketoiminnan yhteydessä, ja elinkeinonharjoittaja myy vastaavanlaisia palveluja myös ulkopuolisille. Tavaroihin luetaan mukaan myös käyttöomaisuus. Loppuvaraston vero lasketaan oman käytön säännösten mukaisesti. Täten veron perusteena on ostettujen hyödykkeiden ostohinta tai sitä alempi todennäköinen veroton luovutushinta, itse tuotettujen hyödykkeiden tuottamisesta aiheutuneet verottomat välittömät ja välilliset kustannukset sekä itse maahantuoduissa tavaroissa veron laskentaperuste, joka on vahvistettu maahantuonnin yhteydessä. Loppuvarastosta suoritettava arvonlisäveron määrä sekä lopettamiskauden kertymättä olleista myyntihinnoista suoritettava arvonlisävero ilmoitetaan sekä lopettamisilmoituksella että viimeisen arvonlisäverovelvollisen toimintakuukauden kausiveroilmoituksella. Viimeisellä kausiveroilmoituksella myös vähennetään veloittamattomista tai maksamattomista ostoista sekä myyntien ja ostojen oikaisueristä, kuten luottotappioista ja annetuista alennuksista, johtuvat vähennykset. Jos elinkeinonharjoittaja on soveltanut esimerkiksi käytettyjen tavaroiden verokausikohtaista marginaaliverotusta, hänen on lisättävä viimeisen toimintakuukauden voittomarginaaliin niiden tavaroiden

ostohinnat, jotka ovat jääneet hänen haltuunsa, ja jotka hän on vähentänyt ostokuukausien voittomarginaalista. (Verohallinto 2010; Salin 2015, 164.)

3.1.7 Tulontasaus

Tulontasauksen avulla voidaan vähentää liiketoiminnan lopettamisessa syntyvää valtionveroa eli ansiotulon valtionveron progressiota, sillä lopettamisesta voi syntyä huomattava kertatulo lopettamisvuodelle. Tulontasauksesta huolimatta sen kohteena oleva tulo verotetaan kokonaan sinä vuonna, jona tulo on saatu. Jos yritystoiminta jatkuu jossain muodossa, tulontasausta ei kuulu vaatia. (Lindholm 2010, 15; Salin 2015, 166.)

Liiketoiminnan lopettamisen yhteydessä tapahtuvasta yritysvarallisuuden myynnistä ja koko liiketoiminnan myymisestä syntynyttä tuloa voidaan pitää tulontasaukseen oikeuttavana tulona. Tulontasaus voi kohdistua ainoastaan liiketoiminnan lopettamisesta syntyneeseen voittoon sekä lopettamisen yhteydessä purkautuviin varauksiin, eli se ei koske viimeisen tilikauden koko verotettavaa tuloa, jos tilikauden verotettava tulo muodostuu muustakin kuin lopettamisesta aiheutuvista tuloista. (Salin 2015, 166.)

Tulontasauksen saamiselle on edellytyksiä. Tulontasausta on vaadittava ennen verotuksen päättymistä. Lisäksi tulontasauksen kohteena olevan kertatulon on oltava kertynyt vähintään kahdelta vuodelta ja sen on oltava summaltaan vähintään 2 500 euroa. Kertatulon on myös oltava ainakin neljäsosa elinkeinonharjoittajan verovuonna saaman puhtaan ansiotulon yhteismäärästä. (Lindholm 2010, 15. Salin 2015, 166.)

Jos kertatulo kuuluu elinkeinotoiminnan tulokseen, se jaetaan ansiotuloon ja pääomatuloon, ennen kuin tulontasaus toimitetaan. Tulontasauksen kohteena voi olla ainoastaan ansiotulo. Kertatuloksi katsotaan yhtä suuri suhteellinen osuus kertatulon kokonaismäärästä kuin verovelvollisen elinkeinotoiminnan tuloksesta oleva ansiotulon osuus on. Kertatulo kuuluu jakaa niiden vuosien lukumäärällä, joilta

sen katsotaan kertyneen, mutta kuitenkin enintään viidellä. (Lindholm 2015, 15; Salin 2015, 166.)

Jokaisesta kertatulon suhteellisesta osuudesta menee yhtä paljon veroa. Veron määrä saadaan selville, kun yksi kertatulon osa lisätään muuhun verotettavaan ansiotuloon, ja lasketaan näin saadusta tulosta menevän veron ja pelkästään muista ansiotuloista menevän veron erotus. Koko kertatulosta menevä vero lasketaan kertamalla kertatulon osasta menevän veron määrä niiden vuosien lukumäärällä, joilta sen katsotaan kertyneen, mutta kuitenkin enintään viidellä. Kertatulosta maksuunpantava tulovero on kuitenkin vähintään 15 prosenttia. (Salin 2015, 166 – 167.)

Tulontasauksen vaatimista kannattaa harkita, sillä se ei ole aina edullista ja sillä ei saavuteta välttämättä mitään hyötyä. Jos liikkeenharjoittajan verotettava ansiotulo pysyy tasattunakin tuloveroasteikon samalla portaalla, ei tulontasausta kannata vaatia. Edullisuutta vähentää myös se, että kertatulosta menee valtionveroa aina vähintään 15 prosenttia. Tulontasausta voidaan kuitenkin vaatia verottajalta siinä muodossa, että tulontasausta vaaditaan vain, jos se on elinkeinonharjoittajalle edullista. (Salin 2015, 167.)

3.1.8 Elinkeinotoiminnan tappiot

Jos elinkeinotoiminnan tappioita ei voida vähentää lopettamisesta johtuen luonnollisen henkilön tai kuolinpesän elinkeinotoiminnan tuloksesta, tappiot saadaan vähentää verovelvollisen pääomatuloista tappioiden syntymistä seuraavan kymmenen verovuoden kuluessa. Jos elinkeinotoiminta on ollut puolisojen kesken yhteistä ja he lopettavat sen yhdessä, tappio jaetaan puolisojen kesken vähennettäväksi heidän pääomatuloistaan seuraavan kymmenen vuoden aikana. Jako-osuus vastaa elinkeinotoiminnan lopettamisvuoden aikaista puolisojen ansiotulojen jako-osuutta. Mikäli toinen puoliso jatkaa liiketoimintaa, hän saa vähentää tappion elinkeinotoiminnan tuloksesta seuraavan kymmenen vuoden aikana sitä mukaa, kuin elinkeinotoiminnan tuloa syntyy. (Lindholm 2010, 15 – 16.)

3.2 Konkurssi ja yksityishenkilön velkajärjestely

Konkurssilla tarkoitetaan velallisen kaikkia velkoja koskevaa maksukyvyttömyysmenettelyä, jossa velallisen omaisuudella maksetaan konkurssisaatavia. Konkurssi on menettelytapa, jolla maksukyvyttömän velallisen varat jaetaan tasapuolisesti hänen velkojilleen. Konkurssin alkaessa velallisen omaisuus siirtyy velkojien määräysvallan alle. Velallisen omaisuutta hoitaa ja myy ja konkurssipesän muusta hallinnosta vastaa tuomioistuimen määräämä pesänhoitaja. Konkurssiin voidaan asettaa luonnollinen henkilö sekä yhteisö, säätiö ja muu oikeushenkilö, joka on maksukyvytön velallinen. (Konkurssilaki 20.2.2004/120; Ovaska, Nyssölä, & Mattila 2009, 5.)

Velallinen on maksukyvytön, kun hän on muuten kuin tilapäisesti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden erääntyessä. Velallisen voidaan olettaa olevan maksukyvytön, jos hän on lakkauttanut maksunsa, jos ulosotossa on todettu varattomuudesta puoli vuotta ennen konkurssihakemusta tai jos liiketoiminnastaan kirjanpitovelvollinen ei ole maksanut velkojan selvää ja riidatonta saatavaa viikon kuluessa maksukehotuksen saatuaan. (Konkurssilaki 20.2.2004/120; Ovaska, Nyssölä & Mattila 2009, 9.)

Konkurssipesä saa määräysvallan velallisen omaisuuteen siitä hetkestä lähtien, kun elinkeinonharjoittaja asetetaan konkurssiin. Konkurssipesää hoitaa velkojien lukuun pesänhoitaja. Kun Verohallinto saa viranomaisteitse tiedon konkurssiin asettamisesta, konkurssivelallisen arvonlisäverovelvollisuus päättyy. Konkurssipesä voi kuitenkin päättää jatkaa arvonlisäverovelvollisuutta esimerkiksi omaisuuden realisoinnin ajan tai jatkaakseen itsenäisesti liiketoimintaa. Pesänhoitaja huolehtii yhdessä konkurssivelallisen kanssa, että verovelvollisuuteen kuuluva ilmoitusvelvollisuus tulee täytetyksi eli kaikki veroilmoitukset annetaan ajallaan. (Verohallinto 2010.)

Konkurssipesän hallinto, erityisesti pesänhoitaja, vastaa konkurssin aikaisen kirjanpitovelvollisuuden täyttämisestä. Kirjanpito on järjestettävä sellaiseksi, että siitä saadaan tarvittavat tiedot arvonlisäveron määräämistä varten. Kirjanpitoon

kuuluu myös välitinpäätöksen laatiminen konkurssin asettamispäivälle, jotta velallisen omaisuus ja velat saadaan erotettua konkurssipesän veloista ja sille mahdollisesti kertyvästä omaisuudesta. (Verohallinto 2010.)

3.2.1 Konkurssimenettelyn kulku

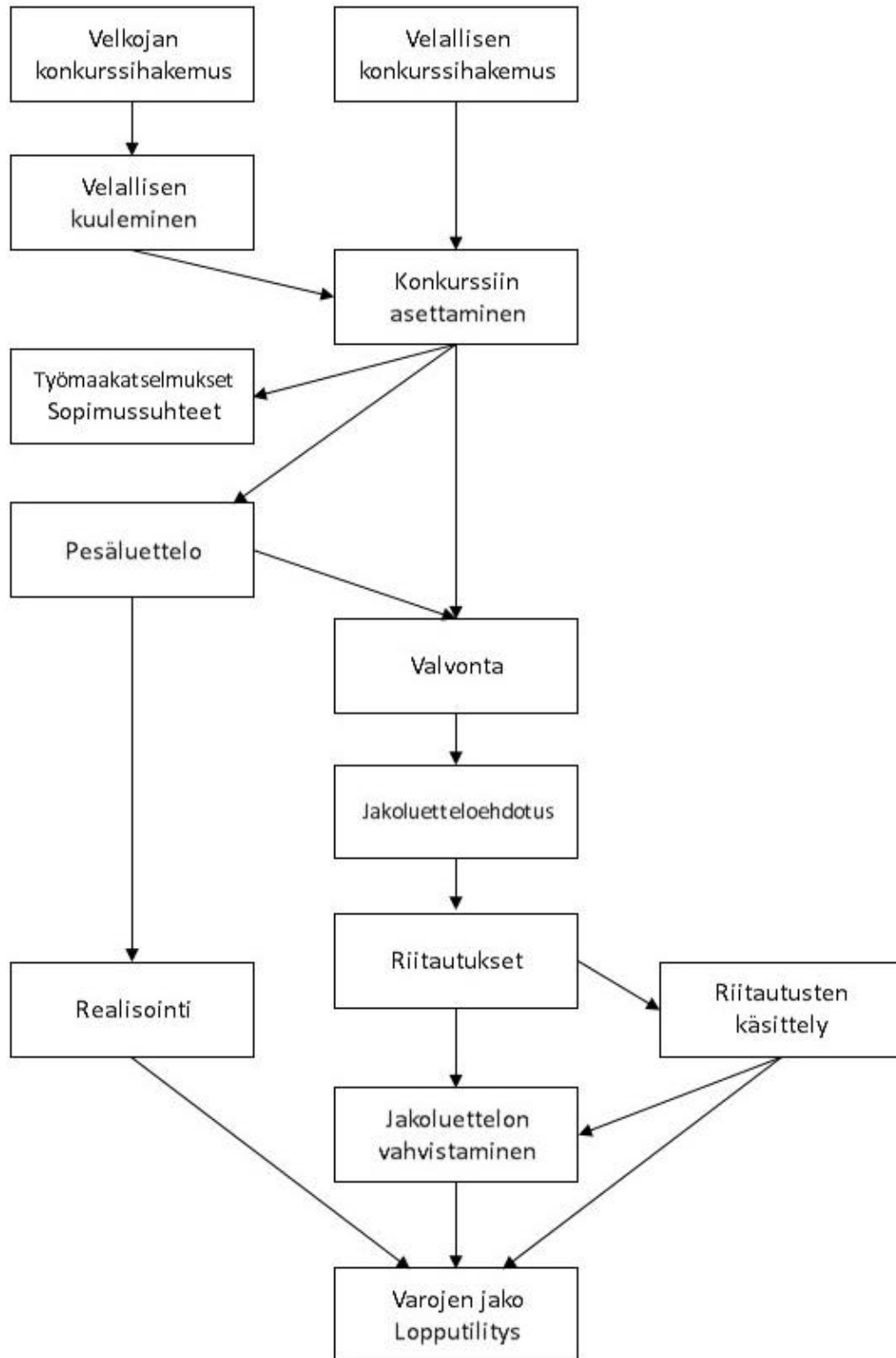
Konkurssimenettelyn kulkua on kuvattu kuvassa 2, s. 32. Konkurssi voi olla velallistai velkoja-aloitteinen. Velallisalioitteisessa konkurssissa ei tarvita erillistä selvitystä maksukyvyttömyydestä, koska velallinen haluaa silloin luovuttaa itse omaisuutensa konkurssiin ja hänen arvionsa maksukyvyttömyydestä riittää. Velkoja voi hakea velallisen asettamista konkurssiin saatavalla, joka on niin selvä, ettei sen oikeellisuutta voida perustellusti epäillä. Tällöin saatavan perusteena on esimerkiksi lainvoimainen tuomio. Velkoja-aloitteisessa konkurssissa kuullaan velallista, ennen kuin hänet asetetaan konkurssiin. (Ovaska, Nyssölä & Mattila 2009, 9 – 12.)

Konkurssiin asettamisen jälkeen pesänhoitajan laadittava pesäluettelo kahden kuukauden kuluessa. Pesäluettelo on luettelo velallisen varoista, veloista ja muista sitoumuksista. Pesäluettelo varten pesänhoitaja osallistuu rakennuslalla velallisen työmaakatselmuksiin. Hän tarvitsee myös tietoa velallisen sopimussuhteista. Lisäksi pesänhoitaja laatii velallisselvityksen, joka toimitetaan syyttäjälle, velalliselle, suurimmille velkojille ja pyynnöstä muille velkojille sekä esitutkintaviranomaiselle. Velallisselvityksestä ilmenevät esimerkiksi konkurssin pääasialliset syyt, velallisen kirjanpidon tila sekä velallisen tilien ja toiminnan tarkastukset ja niiden tarve. (Ovaska, Nyssölä & Mattila 2009, 9 – 12.)

Konkurssipesän velat jaetaan massavelkoihin ja valvottaviin velkoihin. Pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisen jälkeen omaisuutta realisoidaan massavelkojen maksamista varten, sillä massavelat maksetaan ennen valvottavia velkoja. Karkeasti voidaan sanoa, että valvottavat velat ovat syntyneet ennen konkurssiin asettamista ja massavelat sen jälkeen. Jos omaisuuden realisoinnin ja massavelkojen maksamisen jälkeen konkurssipesässä on jäljellä varoja, seuraa valvottavien velkojen valvontavaihe. Pesänhoitajan onkin määrättävä valvontapäivä eli päivä,

jolloin velkojan on viimeistään valvottava saatavansa. Velkojan on pääsääntöisesti valvottava saatavansa. (Ovaska, Nyysölä & Mattila, 14 – 16.)

Pesänhoitaja laatii myös jakoluetteloehdotuksen siitä, miten konkurssipesän varat jaetaan velkojien kesken. Velkoja, pesänhoitaja tai velallinen voi riitauttaa jakoluetteloehdotukseen merkityn saatavan. Tällöin riitautukset käsitellään käräjäoikeudessa, minkä jälkeen jakoluettelo vahvistetaan. Vahvistetun jakoluettelon perusteella jaetaan konkurssipesän varat ja tehdään konkurssipesän lopputilitys. (Ovaska, Nyysölä & Mattila, 18 – 19.)

Kuva 2. Konkurssimenettelyn vaiheet pääpiirteittäin (Ovaska, Nyysölä & Mattila 2009)

3.2.2 Yksityishenkilön velkajärjestely

Yksityishenkilön velkajärjestelylle tarkoitetaan menettelyä, jossa ylivelkaantunut yksityishenkilö maksaa velkojaan hänelle vahvistetun maksuohjelmansa mukaan, joka on laadittu hänen maksukykynsä perusteella. Tämän jälkeen yksityishenkilö vapautuu loppuvelkojensa maksuvelvollisuudesta. Velkajärjestelyllä pyritään estämään yksityishenkilön pitkäaikainen ylivelkaantuminen. (Suomen Asianajajaliitto 2013.)

Velkajärjestelyssä selvitetään ensin velallisen taloudellinen tilanne. Tähän kuuluu hänen velkojensa, tulojensa, varojensa ja maksukykynsä selvittäminen. Ennen maksuohjelman vahvistamista selvitetään, voidaanko ylivelkaantumistilanne hoitaa velkojen kanssa sopimalla. Mikäli sitä ei voida hoitaa sopimalla, velallisen velkajärjestelyhakemus toimitetaan tuomioistuimen käsiteltäväksi. Hakemus osoitetaan velallisen kotipaikan käräjäoikeudelle. Jos velkajärjestelyn edellytykset täyttyvät eikä esteitä sille ole, käräjäoikeus aloittaa velkajärjestelyn, ja siihen määrätyn selvittäjän on laadittava velallisen maksukykyyn soveltuva maksuohjelmaehdotus. Velallinen, velkojat ja kanssavelalliset ovat oikeutettuja lausumaan maksuohjelmaehdotuksesta. Sen jälkeen käräjäoikeus vahvistaa maksuohjelman. Velallinen vapautuu veloistaan maksuohjelman päätyttyä ja hänen täytettyänsä ohjelmassa määrätty maksuvelvollisuutensa. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2015.)

Yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevaa lakia voidaan soveltaa yksityiseen elinkeinonharjoittajaan, jos hänellä on maksuvaraa tavallisten velkojen maksamiseen eikä hänen tapauksessaan tule kyseeseen maksuohjelman vahvistamisen estettä. Maksuohjelman vahvistamisen este tarkoittaa tilannetta, jossa maksuohjelmaa ei voida vahvistaa, koska on todennäköistä, että velkojalle maksuohjelman mukaan tuleva kertymä on vähempiarvoinen kuin mitä hän saisi velallisen konkurssissa ilman velallisen omistusasunnon huomioon ottamista. Lisäksi edellytyksenä yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevan lain soveltamiselle on se, että yksityisellä elinkeinonharjoittajalla on korkeintaan vain vähän elinkeinotoiminnasta aiheutuneita velkoja, ja hän kykenee maksamaan kyseiset

velat elinkeinotoiminnasta saatavilla tuloilla sitä mukaa kuin velat erääntyvät. (Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57.)

Laki edellyttää myös, että elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan velat järjestellään kyseisen lain mukaisesti. Tämän edellytyksenä on se, että elinkeinonharjoittajan yksityistalouden velat järjestellään kyseisen lain mukaisesti, elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminta on pienimuotoista eikä sitä tarvitse tervehdyttää yritystoimintaa koskevilla järjestelyillä, elinkeinonharjoittaja kykenee maksamaan elinkeinotoiminnan velkansa elinkeinotoiminnan tuloilla sitä mukaa kuin ne erääntyvät ja että toiminnan jatkaminen ei aiheuta luoton ottoa laajempaa velkaantumista. (Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57.)

3.3 Yrittäjän kuolema

Verohallinto saa tiedon yksityisen elinkeinonharjoittajan kuolemasta väestörekisteristä. Sitä seuraa ns. nimenmuutostilanne, jossa Verohallinto muuttaa verovelvollisen nimen kuolinpesäksi. Verovelvollisuus ei poistu yrittäjän kuollessa automaattisesti, vaan kuolinpesän verovelvollisuus jatkuu entisellä henkilö- tai Y-tunnuksella. Kuolinpesän on annettava lopettamisilmoitus verollisen liiketoiminnan päättymisestä. Jos kuolinpesä jatkaa verollista liiketoimintaa, sen ei tarvitse tehdä siitä erillistä perustamis- tai muutosilmoitusta. (Verohallinto 2010.)

Kuolinpesän arvonlisäverovelvollisuus päättyy lopettamisilmoituksella kuolinpäivään, jos se ei aio jatkaa arvonlisäverollista liiketoimintaa. Jos kuolinpesä ainoastaan realisoi kuolinhetken omaisuuden, se ei ole siitä erikseen verovelvollinen. Kun arvonlisäverovelvollisuus päätetään, loppuvaraston verotus ja muut lopettamisesta aiheutuvat veroseuraamukset kohdistuvat yksityiseen elinkeinonharjoittajaan. (Verohallinto 2010.)

Lopettamisesta aiheutuvia veroseuraamuksia voidaan suunnitella ja lykätä myös yrittäjän kuollessa, sillä kuolinpesä voi jatkaa yrittäjän liiketoimintaa. Jos kuolinpesä jatkaa liiketoimintaa, kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena enintään kolmelta yrittäjän kuolinvuotta seuraavalta vuodelta, mikäli yritystoimintaa

harjoitetaan pesän lukuun, ja sen jälkeen yhtymänä. Erillinen verovelvollisuus päättyy heti, kun kuolinpesä jaetaan. Kun kuolinpesä harjoittaa tällaista elinkeinotoimintaa, elinkeinotoiminnan tulos jaetaan kuolinpesän osakkaiden kesken. Myös kuolinpesä voi vaatia tulontasausta. (Lindholm 2010, 16.)

Perintöverotus toimitetaan yrittäjän kuoleman jälkeen, ja se voi tuoda perintöveroja maksuun perillisille myös yritysomaisuudesta. Vaikka kuolinpesän jäämistö jätettäisiin jakamattomaksi sen osakkaiden kesken, perintöveron maksuvelvollisuus alkaa yrittäjän kuolemasta. Jos verovelvollinen saa yrityksen vastikkeetta, rahoitus-, vaihto-, sijoitus-, ja käyttöomaisuuden hankintameno vähennetään kuten se olisi vähennetty saantomiehen tuloista. (Lindholm 2010, 16.)

Ei ole täysin yksiselitteistä, sovelletaanko perityn liikeomaisuuden myynnissä tuloverolakia vai elinkeinoverolakia. Kuolinpesän osakkaan osuutta kuolinpesän tulosta ei pidetä osakkaan veronalaisena tulona. Jos jakamattomaan kuolinpesään kuuluvasta omaisuuden luovutuksesta saadaan voittoa, se on kuolinpesän tuloa. Osakkaan osuus jakamattomasta kuolinpesästä on osakkaan irtainta omaisuutta. Jos hän myy irtaimen osuutensa ja myynnistä syntyy voittoa, se katsotaan osakkaan tuloksi. (Lindholm 2010, 16; Tuloverolaki 30.12.1992/1535; Verohallinto 2012.)

Perintöverotusta voidaan keventää verohuojennuksilla perittävän yritystoiminnan jatkuessa. Huojennuksia tulee pyytää verovirastolta, ennen kuin perintöverotuksen toimittaminen aloitetaan. Lisäksi kuolinpesä voi myös vaatia tulontasausta. (Lindholm 2010, 16.)

3.4 Lopettamisilmoitukset

Liiketoiminnan lopettamisesta on ilmoitettava sekä Verohallinnolle että Patentti- ja rekisterihallitukselle. Liiketoiminnan lopettamisilmoitus tehdään muutos- ja lopettamisilmoituslomakkeella Y6. Lomakkeen voi tehdä sähköisesti ytj.fi-sivustolla tai paperisena. Mikäli ilmoitus annetaan paperisena, elinkeinonharjoittajan tai hänen valtuuttamansa henkilön on allekirjoitettava lomake. Jos allekirjoittaja on valtuutettu, lopettamisilmoituksen liitteeksi on annettava alkuperäinen asianajovaltakirja tai

oikeaksi todistettu jäljennös yksilöidystä valtakirjasta. Lopettamisilmoituksen tekeminen on ilmaista ja välttämätöntä. Ilman lopettamisilmoituksen tekemistä elinkeinonharjoittajan verotuksellinen asema ei muutu, joten lopettamisilmoitus on tehtävä viivytyksettä. (Salin 2015, 168; Patentti- ja rekisterihallitus 2016b.)

Tuloverot ilmoitetaan toiminnan lopettamisvuodelta lomakkeella 5 liitelomakkeineen. Arvonlisävero ilmoitetaan kausiveroilmoituksella vielä viimeiseltä toimintakuukaudelta. Ilmoitus arvonlisäverovelvollisuuden päättymisestä on annettava viimeistään, kun liikeomaisuus on myyty. Jos liikkeenharjoittaja on hakeutunut vapaaehtoisesti verovelvolliseksi tai jos hänen liikevaihtonsa on alle 8 500 euroa, hänet poistetaan verovelvollisten rekisteristä aikaisintaan siitä päivästä lukien, jolloin poistamisvaatimus saapuu verovirastoon. Myös kuolinpesän on annettava lopettamisilmoitus, jos se ei jatka arvonlisäverollista liiketoimintaa. (Lindholm 2010, 16.)

Jos yksityinen elinkeinonharjoittaja on säännöllisesti palkkoja maksava työnantaja, hänen on ilmoitettava palkanmaksun päättymisestä Verohallinnolle lopettamisilmoituksella. Työnantajasuorituksista annetaan viimeinen kausiveroilmoitus siltä kalenterikuukaudelta, jona rekisteröinti on päättynyt. Työnantajasuoritukset on myös maksettava ajallaan. Mikäli työnantaja on lopettanut säännöllisen palkanmaksun kesken kalenterivuoden, hänen on annettava vuosi-ilmoitus seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. (Lindholm 2010, 16.)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan on myös pyydettävä poistoa ennakonperintärekisteristä. Rekisteriin merkitään lopettamispäiväksi päivä, jolloin tulonhankintatoiminta päättyy. (Lindholm 2010, 16.)

Kausiveroilmoitukset ja vuosi-ilmoitus on annettava ajallaan. Muuten Verohallinto voi osoittaa niille laiminlyöntimaksun. Lisäksi myöhästymisen aiheuttaa viivästyskorkojen kertymistä. Kausiveroilmoituksen antamatta jättäminen aiheuttaa veronkorotuksen ja arvioverotuksen, jossa Verohallinto panee täytäntöön kausiverot ilmoittamanaan summana, jos kausiveroilmoitusta ei saada sen ilmoittamaan määräpäivään mennessä. (Verohallinto 2016b.)

3.5 Muuta liiketoiminnan lopettamiseen liittyvää

Yksityisen elinkeinonharjoittajan tase niin sanotusti tyhjennetään kirjanpidossa liiketoiminnan loppuessa. Käytännössä tyhjentäminen tarkoittaa sitä, että kaikki taseen tilit päätetään omaan pääomaan yksityistilille. Tällöin taseeseen jäävät vain Edellisten tilikausien voittovarot -erä ja Tilikauden voitto/tappio -erä, joiden summa on nolla. (Rekola-Nieminen 2012, 2.)

Kirjanpitoaineisto on säilytettävä vielä liiketoiminnan lopettamisen jälkeenkin. Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla tulee kirjanpidoista sekä tositteiden ja muiden kirjanpitoaineistojen lajeista luettelo, josta käy ilmi aineistojen keskinäiset yhteydet ja säilytystavat. Kirjanpitoaineistoaineistot ja tilinpäätökset on säilytettävä siten, että niiden tarkastelu on ilman aiheetonta viivettä mahdollista viranomaiselle. Tilinpäätös, toimintakertomus, kirjanpidot ja kirjanpidon ja kirjanpitoaineistojen luettelo on säilytettävä vähintään kymmenen vuotta tilikauden päättymisestä Kirjanpitolain edellyttämällä tavalla. Tilikauden tositteet, liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto sekä muu kuin edellä mainittu kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään kuusi vuotta tilikauden päättymisestä Kirjanpitolain edellyttämällä tavalla. Lisäksi toiminnan loppuessa ja kirjanpitovelvollisuuden päättyessä kirjanpitovelvollisen tai tämän oikeudenomistajan on ilmoitettava rekisteriviranomaiselle, kenelle aineiston säilyttäminen on uskottu. (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.)

Yrittäjän sosiaaliturva perustuu YEL-vakuutukseen, johon kuuluvien vakuutusmaksujen suuruus määräytyy YEL-työtulon mukaan. Kun yritystoiminta lopetetaan, on lopetettava myös YEL-vakuutus, jotta sosiaaliturvan saaminen on yrittäjälle mahdollista. Työttömyysturvan osalta yrittäjä katsotaan työttömäksi, kun hän on lopettanut yritystoimintansa, jolloin yrittäjä voi saada peruspäivärahaa Kelalta tai ansiopäivärahaa työttömyyskassasta ollessaan kassan jäsen. Lopettamisilmoitukset on tehtävä ajallaan, jotta Verohallinnon tai Patentti- ja rekisterihallituksen rekistereihin ei jää merkintää yrittäjyydestä, mikä voi aiheuttaa ongelmia yrittäjän sosiaaliturvaan, ja esimerkiksi estää työttömyysturvan tai muun sosiaalietuuden saamisen. (Nikunen & Wederhorn 2013, 30 – 41.)

4 Vaihtoehtoiset yritysjärjestelyt

Mikäli yrittäjä ei halua lopettaa liiketoimintaansa, hänen on mahdollista tehdä vaihtoehtoisia yritysjärjestelyjä yksityisyrittäjänsä. Jos yrittäjä haluaa jatkaa liiketoimintaansa muutoin kuin yksityisenä elinkeinonharjoittajana, hän voi muuttaa yrityksen yhtiömuodon henkilöyhtiöksi eli avoimeksi tai kommandiittiyhtiöksi taikka osakeyhtiöksi. Jos yrittäjä ei halua purkaa yritystään eikä itse jatkaa sen liiketoimintaa, hän voi myydä yksityisyrittäjänsä.

4.1 Yhtiömuodon muutos

Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi muuttaa yhtiömuotonsa henkilöyhtiöksi eli avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi taikka osakeyhtiöksi. Muutosta kutsutaan verotuksessa toimintamuodon muutokseksi, jos yhtiömuodon muutos tehdään tietyn edellytyksin siten, ettei liiketoimintaa katsota lopetetuksi. Muutoin kyse on yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettamisesta ja purkautumisesta. (Salin 2015, 147.)

Yhtiömuodon muutoksesta ei yleensä synny verotettavaa tuloa toisin kuin liiketoiminnan lopettamisesta. Tappiot siirtyvät yhtiömuodon muutoksessa liiketoimintaa jatkamaan perustetulle yhtiölle, ellei muutostilanteessa tapahdu liian suuria omistajanvaihdoksia. Liiketoiminnan lopettamistilanteessa tappiot siirtyvät vähennettäväksi yrittäjän verotettavasta tulosta. (Salin 2015, 147.)

Yhtiömuodon muutoksen katsotaan tapahtuvan liiketoiminnan loppumisen sijaan tilanteessa, jossa liikkeen- tai ammatinharjoittaja perustaa uuden henkilö- tai osakeyhtiön jatkamaan yksityisyrittäjänsä elinkeinotoimintaa niin, että yritys säilyttää identtisyytensä. Tällä tarkoitetaan sitä, että uutta perustettua yhtiötä voidaan pitää samana yrityksenä kuin sitä edeltävää yksityisyrittäjänsä, ja että liikkeen- tai ammatinharjoittaja on myös perustettavan yhtiön omistaja. Lisäksi edellytyksenä on se, että varojen ja velkojen arvostamisessa noudatetaan jatkuvuutta. Yhtiömuodon muutoksessa myös yksityisen elinkeinonharjoittajan Y-tunnus muuttuu. (Salin 2015, 148; Patentti- ja rekisterihallitus 2016c.)

Liikkeen- tai ammatinharjoittaja voi siirtää yksityisyrittäjän yritysvarallisuutta yksityistalouteensa ennen yhtiömuodon muutosta. Keskeinen elinkeinotoimintaan liittyvä omaisuus on kuitenkin siirrettävä perustettavaan yhtiöön identtisuuden säilyttämiseksi. Jos yksityisliikkeestä siirretään avoimelle yhtiölle, kommandiittiyhtiölle tai osakeyhtiölle kiinteistöjä tai arvopapereita, niistä on maksettava varainsiirtoveroa omaisuuden käyvän arvon mukaan. (Salin 2015, 148.)

Muuttaakseen yhtiömuotonsa avoimeksi yhtiöksi tai kommandiittiyhtiöksi, liikkeen- tai ammatinharjoittajan on perustettava sellainen, ja sijoitettava yksityisyrittäjänsä uuteen yhtiöön yhtiöpanoksena varoineen ja velkoineen. Lisäksi hänellä on oltava vähintään yksi yhtiökumppani. Kommandiittiyhtiötä perustettaessa vähintään yhden yhtiökumppaneista on oltava äänetön yhtiömies, jonka velkavastuu rajoittuu hänen suorittamaansa sovittuun yhtiöpanokseen vähentämättömänä yhtiölle. Liikkeen- tai ammatinharjoittajan on kuitenkin oltava vastuunalainen yhtiömies, koska muuten yksityisyrittäjän katsotaan purkautuvan. (Salin 2015, 149; Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 29.4.1988/389.)

Yhtiömuodon muutos voidaan toteuttaa myös olemassa olevaan henkilöyhtiöön tietyin edellytyksin. Edellytykset ovat identiteetin säilyttäminen siirtyvän toiminnan näkökulmasta, liiketoiminnan ja sen varojen siirtäminen henkilöyhtiöön, jatkuvuuden periaatteen noudattaminen kirjanpidossa sekä se, että liikkeen- tai ammatinharjoittaja toimii vastuunalaisena yhtiömiehenä, jos yhtiömuoto muutetaan kommandiittiyhtiöksi. (Verohallinto 2013c.)

Yhtiömuodon muutoksen osakeyhtiöksi liikkeen- tai ammatinharjoittaja tekee perustamalla osakeyhtiön ja siirtämällä yksityisyrittäjänsä varat ja velat apportina osakeyhtiölle. Apportilla tarkoitetaan muuna kuin rahana yhtiöön sijoitettua omaisuutta, jolla on oltava yhtiölle taloudellista arvoa. Se määrä omasta pääomasta, jota ei merkitä osakepääomaksi, merkitään sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Yhtiömuotoa ei voi muuttaa osakeyhtiöksi siirtämällä yksityisyrittäjän varoja ja velkoja olemassa olevaan osakeyhtiöön, koska osakeyhtiö on verotuksessa osakkaistaan erillinen subjekti. Tämä estää jatkuvuuden periaatteen

soveltamisen. (Salin 2015, 152; Salin 2015, 158; Kyläkallio 2011; Verohallinto 2013c.)

Liikkeen- tai ammatinharjoittajan on osakeyhtiötä perustaessaan merkittävä kaikki osakeyhtiön osakkeet yksin. Myöhemmin osakkaita voi ottaa yhtiöön lisää. Yhdessä elinkeinotoimintaa harjoittavat puolisoit voivat kuitenkin muuttaa yksityisyrittäjän yhtiömuodon osakeyhtiöksi niin, että myös yrittäjän puoliso merkitsee osakkeita. Omistusosuuden jakautumisella puolisojen kesken ei ole Verohallinnon käsityksen mukaan merkitystä. (Salin 2015, 151; Verohallinto 2015a.)

Kahta tai useampaa yksityisyrittäjää ei voida ilman tuloveroseuraamuksia yhdistää suoraan yhdeksi osakeyhtiöksi. Muutos voidaan tehdä perustamalla ensin avoin yhtiö, jossa kaikki liikkeen- tai ammatinharjoittajat ovat yhtiömiehinä, ja muuttamalla myöhemmin avoimen yhtiön osakeyhtiöksi. (Salin 2015, 153.)

4.2 Yksityisliikkeen luovutus

Yksityisen elinkeinonharjoittajan yritysvarallisuus voidaan siirtää toiminnan jatkajalle yrittäjän elinaikana kaupalla, vaihdolla, muulla vastikkeellisella luovutuksella tai lahjana. Vaikka yksityinen elinkeinonharjoittaja myisi liikkeensä kokonaan, yksityisliikkeen myynti käsitellään esimerkiksi vaihto- ja käyttöomaisuuden myyntinä. Tämä johtuu siitä, että yksityinen elinkeinonharjoittaja ei ole yrittäjästä erillinen yhtiö. Yksityisen elinkeinonharjoittajan yrityksen myynti on siten aina liiketoiminta- eli substanssikauppaa, sillä myyntitilanteessa ei varsinaisesti myydä erillistä yritystä vaan sen omaisuus. (Verohallinto 2013a; Salin 2015, 162; Lakari 2012, 13.)

Koska yksityisen elinkeinonharjoittajan Y-tunnus on aina sidottu yrittäjään henkilöä, ei Y-tunnus siirry ostajalle yksityisliikkeen luovutustilanteessa. Jos ostaja haluaa harjoittaa elinkeinotoimintaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana, myyjän on tehtävä lopettamisilmoitus lomakkeella Y6 ja ostajan perustamisilmoitus lomakkeella Y3. Jos ostajalla on jo Y-tunnus tai jos myyjä jatkaa elinkeinotoimintaa toisella toimialalla tai aloittaa elinkeinotoiminnan myöhemmin uudelleen, molempien on tehtävä muutosilmoitus lomakkeella Y6. (Patentti- ja rekisterihallitus 2016c.)

Myyntihinta on liikkeen- tai ammatinharjoittajan veronalaista elinkeinotuloa. Omaisuuden myynnistä syntyvä luovutusvoitto lisätään viimeisen tilikauden tulokseen. Luovutusvoittoa syntyy, jos myytävän omaisuuden kauppahinta ylittää sen verotuksessa poistamattoman hankintamenon. Luovutusvoiton tuloutuminen voi luoda edellytykset tulontasauksen vaatimiseen. (Salin 2015, 162; Lakari 2012, 13.)

Yksityisliikkeen myyntiin liittyy arvonlisäverokohtelua helpottava säännös. Jos yksityisliike tai osa siitä myydään liiketoiminnan jatkajalle, joka ryhtyy käyttämään luovutettuja tavaroita tai palveluja arvonlisäverovähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen, niiden luovuttamista ei pidetä arvonlisäverotuksessa myyntinä. Siten liiketoiminnan jatkajan ei tarvitse suorittaa niistä arvonlisäveroa. (Salin 2015, 162.)

Jos yritysvarallisuuden myynti toteutetaan käypää arvoa alemmalla hinnalla, myynnistä voi tuloverotuksen lisäksi seurata myös lahjaverotuksellisia seuraamuksia. Lahjaverotuksellisia seuraamuksia voi siten tulla myös vastikkeettomassa luovutuksessa. Jos luovutus on lahjanluonteinen eli yrityksestä suoritettava kauppahinta tai muu vastike on enintään 75 % yritysvarallisuuden käyvästä arvosta, yritysvarallisuuden ostajan on lähtökohtaisesti suoritettava lahjaveroa. (Verohallinto 2013a.)

Sukupolvenvaihdoksella tarkoitetaan yksityisliikkeen luovutusta, jossa yksityisen elinkeinonharjoittajan yritystoiminta siirretään omistajan lapselle tai muulle henkilölle omistajan elinaikana tai hänen kuoltuaan. Yksityisen elinkeinonharjoittajan sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa kerralla tai vaiheittain. Vaiheittaisessa sukupolvenvaihdoksessa yrityksestä luovutetaan vain osa toiminnan jatkajalle. Jos yksityinen elinkeinonharjoittaja aikoo toteuttaa vaiheittaisen sukupolvenvaihdoksen, sen on muutettava yhtiömuotonsa henkilö- tai osakeyhtiöksi, mikäli väistynyt yrittäjä ja toiminnan jatkaja aikovat yhdessä harjoittaa elinkeinotoimintaa. He voivat myös perustaa elinkeinoyhtymän toimintaa harjoittaakseen, minkä jälkeen elinkeinoyhtymä muutetaan henkilö- tai osakeyhtiöksi. Sukupolvenvaihdoksessa vaihtuu myös yrityksen ulospäin näkyvä toimija. (Verohallinto 2013b; Verohallinto 2013a.)

5 Empiria

Tutkimuksen tavoitteena oli saada käsitys siitä, millainen yksityisen elinkeinonharjoittajan vapaaehtoinen liiketoiminnan lopettamisprosessi on. Tarkoituksena oli saada tietoa lopettamisprosessin eri vaiheista, sen kestosta sekä yritysکوhtaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat prosessin etenemiseen. Tutkimuksen perusteella Case-yritykselle luotiin muistilista lopettamista varten (Liite 2). Lisäksi tutkimuksessa haluttiin saada näkemyksiä siitä, onko vuosina 2007–2008 alkanut taantuma lisännyt lopetettujen yritysten määrää yksityisten elinkeinonharjoittajien keskuudessa.

Tutkimus oli laadullinen tutkimus, joka toteutettiin teemahaastatteluina. Haastatteluja tutkimusta varten pidettiin yhteensä viisi. Ensimmäisessä haastattelussa haastateltiin Verohallinnon elinkeino- ja tuloverotuksen asiantuntijoita Kaakkois-Suomen verotoimistosta. Seuraavaksi haastateltiin Etelä-Karjalan Yrittäjät ry:n kahta edustajaa sekä erillisellä haastattelussa case-yrityksen kirjanpitäjää. Viimeisimpinä pidettiin kolmelle Suomen Talousverkko Oy:n kirjanpitäjälle ryhmähaastattelu sekä haastateltiin case-yrittäjää. Case-yrittäjän kanssa keskusteltiin kuitenkin jo opinnäytetyöprosessin alussa hänen yrityksensä tilasta.

Jokaisessa haastattelussa kysymykset olivat erilaisia. Verohallinnon edustajien haastattelussa kysymykset koskivat liiketoiminnan lopettamiseen liittyvää verotusta. Etelä-Karjalan Yrittäjät ry:lle esitetyt kysymykset liittyivät suurimmaksi osaksi siihen, miten yhdistys tukee liiketoimintaansa lopettavia yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja millaisia kysymyksiä liiketoiminnan lopettamiseen liittyen heille esitetään. Case-yrityksen kirjanpitäjän kanssa kysymyksissä oli mukana case-yrityksen tilinpäätös, kun taas Suomen Talousverkko Oy:n kirjanpitäjille pidetyssä haastattelussa keskityttiin pelkästään heidän omiin kokemuksiinsa, eikä case-yritystä esitelty heille, koska case-yritys toivoi tutkimuksen säilyttävän hänen anonymiteettinsä. Case-yrityksen yrittäjälle esitetyt kysymykset liittyivät siihen, kuinka paljon hänellä on kokemusta liiketoiminnan lopettamisesta sekä siihen, onko hän harkinnut muita

vaihtoehtoja liiketoimintansa kannalta kuin sen lopettamista. Kaikilta haastateltavilta pyydettiin mielipidettä siihen, onko taantuma vaikuttanut yksityisten elinkeinonharjoittajien liiketoiminnan lopettamisten määrään. Haastattelutulokset esitellään teemoittain.

5.1 Liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettaminen prosessina

Yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettaminen on useimmiten helppoa ja lopettamisprosessi kestää yleensä korkeintaan muutaman kuukauden. Prosessin kestoa voi pidentää yritysvarallisuuden myyminen. Huomiota täytyykin kiinnittää liiketoimintaa lopetettaessa taseen sisältöön, ja tarkastella, minkä verran taseessa on jäljellä esimerkiksi kalustoa ja vaihto-omaisuutta. Jos kaikki yritysvarallisuus siirretään yksityistalouteen, lopettamisprosessi on yleensä nopea ja helppo niin tilitoimistolle kuin yrittäjällekin. (Poutiainen 2016; Kokkola, Röyskö & Suhonen 2016.)

Tilitoimiston ei tarvitse yleensä olla Verohallintoon yhteydessä, koska yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettaminen on yksinkertaista. Jos koko yritysvarallisuus myydään, Verohallintoon saatetaan joutua ottamaan yhteyttä esimerkiksi suuren verotettavan tulon jaksottamismahdollisuuksien kartoittamiseksi. Tämä on kuitenkin harvinaista yksityisillä elinkeinonharjoittajilla, sillä heillä on harvoin suuria omaisuuseriä taseessaan ja monesti yksityisten elinkeinonharjoittajien liiketoiminta lopetetaan kannattamattomana. Lopettamisesta johtuvaa verotettavaa tuloa on syytä miettiä etukäteen, mutta kertatulo kasvaa harvoin liian suureksi, jos yksityinen elinkeinonharjoittaja maksaa liiketoiminnastaan ennakkoveroa. (Poutiainen 2016; Kokkola, Röyskö & Suhonen 2016.)

Liiketoimintaa lopetettaessa on myös mahdolliset työntekijät ja sopimukset, kuten vakuutukset, irtisanottava. Jos kalustoon kuuluu auto, täytyy sen käyvästä arvosta saada vähintään kahdelta autoliikkeeltä arvio, sillä autoa ei voida siirtää suoraan tasearvolla pois taseesta yksityistalouteen. Käypää arvoa verrataan kuitenkin auton alkuperäiseen hankintamenuun, joista käytettäväksi arvoksi valitaan alempi arvo. Yksityisen elinkeinonharjoittajan on toimitettava tilitoimistolle mahdolliset

autoliikkeiden arviot sekä tilikauden kaikki viimeiset tositteet. Tilitoimisto tekee lopettamisilmoituksen Y6-lomakkeella ja viimeisen tilinpäätöksen. Taseen tyhjentäminen on yleensä yksinkertaista, koska se voidaan tyhjentää yhdellä kirjauksella, jossa kaikki varat ja velat siirretään yksityistalouteen. Kirjanpidossa viimeinen tapahtuma on viimeinen tilinpäätös ja verotuksessa veroilmoitus. Viimeisen tilikauden kirjanpitoaineisto on ja tilinpäätös on säilytettävä vähintään kymmenen vuotta tilikauden päättymisestä, ja tilikauden tositteet vähintään kuusi vuotta tilikauden päättymisestä. (Poutiainen 2016; Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Lopettamisilmoituksella yksityinen elinkeinonharjoittaja poistetaan Verohallinnon rekistereistä, kuten arvonlisävero-, työnantaja- ja ennakkoperintärekistereistä. Ennakkovero on syytä tarkistaa ja perua, sillä vuoden alussa liikkeenharjoittajalle saatetaan lähettää ennakkoveron maksulomakkeet. Kausiveroilmoitukset on annettava yksityisen elinkeinonharjoittajan jokaiselta kohdekaudelta rekisteröintien päättymiseen saakka siitä huolimatta, vaikka toimintaa ei olisikaan ollut. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Jos viranomaisilmoituksia jää puuttumaan, Verohallinto kehottaa lähettämään ilmoitukset määräpäivään mennessä. Ilmoituspuutteet voivat johtaa arvioverotuksen toteuttamiseen sekä siihen, että jos elinkeinonharjoittaja aloittaa myöhemmin liiketoimintansa uudestaan, hän ei välttämättä voi rekisteröityä ennakkoperintärekisteriin puuttuvien ilmoitusten takia. Ilmoituspuutteista tulee yleensä sanktioita, kuten veronkorotuksia. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Yleisesti ottaen verosuunnittelu kannattaa aloittaa mahdollisimman ajoissa. Usein yksityiset elinkeinonharjoittajat miettivät viimeisen tilikautensa pidentämistä ennen lopettamista, mutta se voi aiheuttaa yhdelle verovuodelle suuret tulot. Yksityisten elinkeinonharjoittajien on syytä myös harkita sitä, minä vuonna varaukset tuloutetaan ja mitä yritysvarallisuudelle tehdään. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Kertatulo voi kasvaa suureksi, jos yrityksellä on paljon tuloja viimeisenä tilikautenaan. Verohallinto voi kehottaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa hyödyntämään tulontasausmahdollisuutta tämän aloitteesta. Mikäli tulontasauksen

edellytykset täyttyvät, yksityinen elinkeinonharjoittaja voi vaatia sen toimittamista ennen kertatulon tuloutumisvuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Siitä ei ole tarkkaa tietoa, kuinka usein yksityiset elinkeinonharjoittajat hyödyntävät tulontasausmahdollisuutta. Todennäköisesti he hyödyntävät mahdollisuutta suhteellisen harvoin. Syy tulontasauksen hyödyntämättä jättämiseen voi olla se, ettei yrittäjä ymmärrä hakea sitä tai etteivät edellytykset sille täyty. Tulontasauksen hyötynä on, että sillä voidaan vaikuttaa valtionveron määrään suotuisasti. Tulontasaus toteutetaan vain, jos se on yrittäjälle eduksi. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Liian suurta kertatuloa voidaan yrittää välttää suunnittelemalla lopettamista varhaisessa vaiheessa. Näin tuloa voidaan jaksottaa useammalle vuodelle esimerkiksi silloin, kun myydään kalustoa pois ja on odotettavissa, että myynnistä saadaan myyntivoittoa. (Kokkola, Röyskö & Suhonen, 2016.)

5.2 Yleisimmät kysymykset liiketoiminnan lopettamisesta

Yrityksen koko voi vaikuttaa siihen, miten paljon ongelmatilanteita esiintyy, sillä yleisesti voidaan sanoa, että mitä vähemmän yrityksellä on varallisuutta, sitä yksinkertaisempaa sen liiketoiminnan lopettaminen on. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Verohallinnolla ei ole varsinaista tilastotietoa siitä, miten paljon yksityisiltä elinkeinonharjoittajilta tulee heille kysymyksiä liiketoiminnan lopettamiseen liittyen. Myöskään eroavaisuuksia eri toimialojen kesken ei voida todeta olevan. Kysymyksiä tulee Verohallinnolle todennäköisesti enemmän liiketoiminnan aloittamiseen kuin lopettamiseen liittyen. Suurin osa liiketoiminnan lopettamista koskevistä, Verohallinnolle esitettävistä kysymyksistä liittyvät lopettamisilmoituksen eli Y6-lomakkeen täyttämiseen. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Y6-lomakkeen täyttämässä on esiintynyt ongelmatilanteita lopettamispäivämäärän osalta. Jos yksityinen elinkeinonharjoittaja tarkoittaa liiketoimintansa loppuvan

esimerkiksi 30.11., ja merkitsee lomakkeeseen kuitenkin 1.12., on mahdollista, että myös joulukuulta on annettava tuolloin kausiveroilmoitus. Jos vastaavanlainen virhe tapahtuu vuoden vaihteessa, on tammikuun kausiveroilmoituksen lisäksi ehkä annettava tuloveroilmoitus alkavalta vuodelta, koska tällöin verovelvollinen on ollut ennakonperintärekisterissä yhden päivän alkavalta vuodelta. Automaation lisääntymisen seurauksena Verohallinnon palveluissa on mahdollista, ettei päivämäärävirhettä huomata, jolloin lopettamisajankohdaksi rekisteröidään suoraan päivämäärä, joka on merkitty lomakkeeseen. Jos lopettamisilmoitus kuitenkin valikoituu Verohallinnon työntekijän käsiteltäväksi esimerkiksi sen takia, että siinä on jotain kyseenalaistettavaa, hän voi muuttaa päivämäärän oikeaksi, mikäli on ilmeistä, että päivämäärän olisi kuulunut olla edeltävä päivä. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Y6-lomakkeeseen liittyvien kysymysten lisäksi yksityisiltä elinkeinonharjoittajilta tulee kysymyksiä Verohallinnolle siihen liittyen, täytyykö Kaupparekisteristä poistua liiketoimintaa lopetettaessa. Jos rekisteristä poistutaan, on nimensuojan saamisesta maksettava uudestaan, jos rekisteriin liitytään myöhemmin takaisin. Verohallinnon kannalta kaupparekisterimerkinnällä ei ole vaikutusta, mutta se voi vaikuttaa esimerkiksi erilaisten sosiaalietuuksien saamiseen. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Kirjanpitäjien kokemusten mukaan yksityisiltä elinkeinonharjoittajilta tulee eniten kysymyksiä liiketoiminnan lopettamisesta johtuvaan tilitettävään arvonlisäveroon sekä lopettamista seuraavaan verotettavaan tuloon liittyen. Tilitoimisto laskee pyydettyä asiakkaan veroseuraamukset. Case-yrittäjä totesi haastattelussa verotuksen askarruttavan häntä eniten liiketoiminnan lopettamisessa, sillä hänellä ei ole aiempaa kokemusta yrittäjyydestä eikä liiketoiminnan lopettamisesta. (Poutiainen 2016; Kokkola, Röyskö & Suhonen 2016; Case-yrittäjä 29.7.2016.)

Verohallinto tarjoaa liiketoimintaansa lopettaville yksityisille elinkeinonharjoittajille apua ja neuvontaa valtakunnallisten palvelupuhelinnumeroidensa kautta sekä asiakaspalvelupisteissään. Näistä yrittäjä voi saada yleistason tietoa, mutta monimutkaisemmissa asioissa on mahdollista pyytää maksullista ja sitovaa ennakkoratkaisua. Yksityiset elinkeinonharjoittajat pyytävät harvoin

ennakkoratkaisua, sillä useimmiten ratkaisu monimutkaisempiin asioihin löytyy tilitoimiston tai verokonsultin kautta. Ennakkoratkaisua on pyydetty esimerkiksi toimintamuodon muutoksen verovaikutuksiin liittyen. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Verosuunnitteluun liittyvät kysymykset kuuluvat enemmän verokonsulteille ja tilitoimistoille kuin Verohallinnolle. Verokonsultin tai tilitoimiston puoleen tulee kääntyä, jos halutaan tarkastella esimerkiksi sitä, milloin liiketoiminnan lopettaminen on tuloverotuksen kannalta edullisinta sekä sitä, milloin verosuunnittelu kannattaisi aloittaa. Verohallinto ei toteuta asiakkaiden pyynnöstä verotukseen liittyvää edullisuusvertailua, vaan antaa tietoa eri vaihtoehdoista ja niiden verotuksesta. (Ikonen & Leppäkumpu 2016.)

Etelä-Karjalan Yrittäjät Ry tukee yksityisiä elinkeinonharjoittajia ohjaamalla heitä asiantuntijoille, joilta he voivat saada apua ongelmatilanteisiinsa. Suomen Yrittäjät Ry:llä on valtakunnallinen neuvontapalvelu ja Etelä-Karjalassa on oma neuvontapalvelurinkinsä. Etelä-Karjalan Yrittäjät Ry tukee yksityisiä elinkeinonharjoittajia myös tarjoamalla heille verkostoitumismahdollisuuksia muun muassa erilaisten tapahtumiensa kautta. Yhdistys ei neuvo suoraan yrittäjiä heidän kysymyksissään, vaan pyrkii etsimään heille sopivat kontaktin mahdollisimman pian. (Holtari & Tamminen 2016.)

Yleensä yksityiset elinkeinonharjoittajat kääntyvät ensin tilitoimistonsa puoleen, kun he suunnittelevat liiketoimintansa lopettamista. Syy siihen on todennäköisesti se, että tilitoimistoa on helppo lähestyä, koska sen kanssa on noin kuukausittain tekemisissä. Myös case-yrittäjä kääntyisi ensimmäisenä tilitoimistonsa puoleen. (Poutiainen 2016; Kokkola, Röyskö & Suhonen 2016; Case-yrittäjä 29.7.2016.)

5.3 Taantuman vaikutus yksityisiin elinkeinonharjoittajiin

Konkurssien määrä on ollut tasaisessa kasvussa taantuman aikana. Yksityisiä elinkeinonharjoittajia on perustettu viimeisen viidentoista vuoden aikana Suomessa nettovaikutus huomioon ottaen noin 40 000. On mahdollista, että taantumasta johtuvat irtisanomiset yrityksissä ovat lisänneet ihmisten tarvetta työllistää itse

itsensä. Myös asenne yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut todennäköisesti positiivisemmaksi aiempaan verrattuna. (Holtari & Tamminen 2016.)

Taantumaa voidaan sanoa vaikuttaneen positiivisesti yksityisiin elinkeinonharjoittajiin, koska irtisanotut palkansaajat ovat ryhtyneet työllistämään itse itseänsä. Yksityiset elinkeinonharjoittajat eivät välttämättä lopeta liiketoimintaansa ilman pidempää harkintaa, sillä yrittäjyyden jälkeen voi olla hankalaa löytää töitä tai saada sosiaalietuuksia, koska lopettamisesta aiheutuvat rekistereistä poistot saattavat kestää kuukausia pitkien käsittelyaikojen vuoksi. (Poutiainen 2016.)

Kaikki haastateltavat eivät olleet havainneet taantumalla positiivista vaikutusta yksityisiin elinkeinonharjoittajiin. Suomen Talousverkko Oy:n kirjanpitäjät kokivat, että taantuma on vaikuttanut negatiivisesti yrityksiin, jotka myyvät tuotteitaan ja palvelujaan suoraan kuluttajille, kuten kampaamoalan yrittäjät. Taantumaa negatiivisia vaikutuksia liiketoimintaan voidaan lieventää esimerkiksi markkinointia tehostamalla tai hinnoittelumuutoksilla. Case-yrittäjä kertoi kokeneensa taantumaa vaikuttaneen negatiivisesti liiketoimintaansa lähivuosina. (Kokkola, Röyskö, Suhonen 2016; Case-yrittäjä 29.7.2016.)

6 Yhteenveto ja pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millainen on yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettamisprosessi. Sen lisäksi tarkasteltiin, onko vuosina 2007–2008 alkanut taantuma vaikuttanut epäsuotuisasti yksityisiin elinkeinonharjoittajiin eli onko taantumaa myötä yksityisten elinkeinonharjoittajien liiketoimintoja lopetettu aiempaa enemmän. Tutkimuksessa esiteltiin myös liiketoiminnan päättymistä konkurssiin ja yrittäjän kuolemaan sekä vaihtoehtoisia yritysjärjestelyjä, koska vaikka ne eivät olleet tutkimuksen alussa ajankohtaisia, ne ovat teoriassa mahdollisia vielä tulevaisuudessa, sillä tarkkaa lopettamisajankohtaa ei ole määritelty.

Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena, jossa haastateltiin yhdeksää henkilöä teemahaastatteluina: case-yrittäjää, neljää kirjanpitäjää, kahta Verohallinnon edustajaa sekä kahta Etelä-Karjalan Yrittäjät Ry:n edustajaa. Haastatteluissa käsiteltiin pääasiallisia tutkimuskysymyksiä, joten liiketoiminnan loppuminen yrittäjän kuolemaan tai konkurssiin sekä vaihtoehtoiset yritysjärjestelyt käsiteltiin vain aiheista löydetyn teorian pohjalta.

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan liiketoimintansa lopettaneiden yksityisten elinkeinonharjoittajien määrä on ollut kasvussa vuodesta 2007 lähtien. Eniten lopettaneita yksityisiä elinkeinonharjoittajia on ollut vuosina 2014 ja 2008. Aloittaneita yksityisiä elinkeinonharjoittajia on kuitenkin tilastojen mukaan ollut keskimäärin enemmän kuin lopettaneita. (Taulukko 1; Taulukko 2.) Haastatteluissa kukaan ei kokenut, että yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettaminen olisi monimutkaista, vaan sitä pidettiin yleisesti ottaen helppona. Taantumasta johtuvien irtisanomisten myötä yksityisiä elinkeinonharjoittajia on enemmän kuin ennen, koska irtisanotut henkilöt ovat alkaneet työllistää itse itseänsä, ja osan mielestä taantuma on ajanut yksityisiä elinkeinonharjoittajia ahtaalle.

Taantumasta johtuva yritystoimintaan liittyvä riski koetaan todennäköisesti suurempana kuin muuten, sillä liiketoiminnan saaminen kannattavaksi voi vaikuttaa vaikeammalta lama-aikana kuin nousukautena. Toisaalta taantumasta johtuvat irtisanomiset ja mahdollisesti matala avoimien työpaikkojen tarjonta luultavasti kannustavat ihmisiä työllistämään itse itseänsä, koska se voi toisinaan olla ainoa mahdollisuus tehdä työtä.

6.1 Liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettaminen

Yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettamisesta löytyi runsaasti tietoa etenkin Verohallinnon sivuilta. Varsinkin verotuksen osalta yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettaminen voi olla monimutkaista, jos yritysvarallisuutta myydään tai vuokrataan liiketoiminnan lopettamisen yhteydessä.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettaminen voi olla nopeaa ja yksinkertaista, jos taseessa ei ole paljoa varallisuutta eikä velkoja ja jos yrittäjä siirtää yritysvarallisuuden ja -velat yksityistalouteensa. Kirjanpidossa kaikki yritysvarallisuus siirretään yksityistalouteen yhdellä kirjauksella. Lopettamisilmoituksella yritys poistetaan kaikista Verohallinnon rekistereistä, mutta kausiveroilmoitukset on annettava ajallaan siihen päivään asti, kunnes rekisteristä poisto on vahvistettu.

Lopettamisprosessia pitkittää yleensä se, kun yritysvarallisuutta myydään pois ennen lopettamista. Mitä pidempään lopettamisprosessi kestää, sitä kauemmin kestää myös esimerkiksi sosiaalietuuksien saaminen, mikäli yrittäjän on tarkoitus hakea niitä yritystoimintansa lakattua. On kuitenkin ymmärrettävää, että yritysvarallisuutta halutaan myydä, sillä yrittäjällä ei esimerkiksi välttämättä ole yksityistaloudessaan käyttöä yrityksen kalustolle, mutta toisaalta jos yritysvarallisuuden myynnistä syntyy myyntivoittoa, lisää se viimeistä elinkeinotoiminnan verotettavaa tuloa.

Yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettamisessa tarvitsee harvoin kääntyä Verohallinnon puoleen, sillä tilitoimisto ja verokonsultit toteuttavat pyydettäessä verotukseen liittyvää edullisuusvertailua yrittäjälle. Verohallinto ei sitä toteuta, vaan tarjoaa yrittäjille tietoa eri vaihtoehdoista. Yksityiset elinkeinonharjoittajat hakevat harvoin maksullista ja sitovaa ennakkoratkaisua Verohallinnolta. Sitä haetaan yleensä tilanteessa, jossa yhtiömuoto muuttuu toiseksi tai jos yksityisellä elinkeinonharjoittajalla on lopettamisvaiheessa suuria omaisuuseriä taseessaan. Niitä harvoin on.

Tulontasausmahdollisuutta kertatulon verotuksessa ei yleensä hyödynnetä. Tämä voi johtua siitä, etteivät edellytykset sen hakemiselle täyty tai siitä, ettei tulontasauksesta tarjota tietoa yksityisille elinkeinonharjoittajille. Siitä olisi hyvä keskustella esimerkiksi oman tilitoimiston kanssa, koska Verohallinto toteuttaa tulontasauksen vain, jos se on yrittäjälle eduksi. Tulontasauksesta joutuu kuitenkin aina maksamaan valtionveroa, joten veroja sillä ei voi kokonaan välttää. Toisaalta yksityisen elinkeinonharjoittajan lopettamisesta seuraavaa verotettavaa tuloa

tasaavat tilikauden aikana maksetut ennakkoerot, joten jos lopettamisen ajankohta on tiedossa, on ehkä syytä nostaa ennakoita ajoissa, jos tuloutuvan kertatulon arvioidaan olevan suuri.

6.2 Case-yrityksen liiketoiminnan lopettamisessa huomioitavaa

Case-yrityksen tarkastelussa pohjatietoja on saatu tuloslaskelmasta ja tase-erittelyistä tilikaudelta 1.1.2015 – 31.12.2015 (Liite 1). Kyseisellä tilikaudella yritys on ollut kooltaan nykymittakaavassa mikroyritys (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336). Tilikauden 2015 jälkeisestä taloudellisesta asemasta tai liiketoiminnan tuloksesta ei ollut tutkimuksessa käytettävissä tietoa.

Case-yrityksellä ei ole ollut tilikaudella palkattua työvoimaa eikä se kuulu työnantajarekisteriin, joten lopettamisen yhteydessä se poistetaan arvonlisävero- ja ennakoperintärekisteristä. Yrityksellä on taseessaan vakuutuksia, jotka tulisi irtisanoa yrityksen nimistä ennen liiketoiminnan lopettamista, kuten muutkin mahdolliset sopimukset ja sitoumukset, joita on voinut tulla kyseisen tilikauden jälkeen. Taseessa on vain lyhytaikaista velkaa, joka voidaan siirtää yrittäjän yksityistalouteen.

Pysyviin vastaaviin kuuluu työkoneita ja pakettiauto. Autosta tulisi pyytää ainakin kahdelta autoliikkeeltä arvio ennen sen siirtämistä yksityistalouteen, jotta nähdään, onko sen todennäköinen luovutushinta alempi vai korkeampi kuin sen alkuperäinen hankintameno.

Yrittäjän rooli lopettamisessa on tehdä päätös lopettamisesta ja ilmoittaa siitä tilitoimistolle. Yrittäjän kuuluu myös pyytää autoliikkeiltä arviot autosta sekä toimittaa tilitoimistoon kaikki viimeisen tilikauden tositteet. Tilitoimiston rooli on laatia viimeinen tilinpäätös ja lopettamisilmoitus sekä laskea verotettava tulo ja antaa viimeiset kausiveroilmoitukset ja tuloveroilmoitus. Vuosi-ilmoitusta ei tarvitse antaa, koska palkkoja ei ole ollut. Kirjanpito- ja tilinpäätösmateriaalin säilyttämisestä sovitaan yrittäjän kanssa. Tilitoimisto voi säilyttää aineistot yrittäjän puolesta kirjanpitolain edellyttämällä tavalla (Poutiainen 2016).

6.3 Opinnäytetyöprosessin ja tutkimuksen arviointi

Tutkimusaiheeseen oli helppo tarttua, sillä sen kautta löytyi paljon etenkin yksityisten elinkeinonharjoittajien verotukseen liittyvää tietoa, jota ei sisällynyt opintoihini. Lisäksi aiheesta teki mielenkiintoisen se, että oma näkemykseni oli Tilastokeskuksen tilastojen perusteella, että taantuman seurauksena liiketoiminnan lopettaminen olisi yleistynyt yksityisten elinkeinonharjoittajien keskuudessa, joten halusin tutkia sekä liiketoiminnan lopettamista että taantuman vaikutusta lopettamisten määrään.

Aloitin opinnäytetyöprosessini maaliskuussa 2016 ja opinnäytetyöni valmistui elokuussa 2016, joten pysyin aikataulussa. Aikataulussa pysyminen oli kuitenkin paikoitellen haastavaa, koska tein opinnäytetyötä lähinnä arkisin töiden jälkeen, mikä ei välttämättä ole paras ajankohta syventävän tutkimuksen tekemiseen.

Opinnäytetyöstäni tuli melko laaja. Esittelin case-yrittäjälle kaikki tutkimi teoriaosuuden osa-alueet ja koen, että se antoi hänelle laaja-alaisemman käsityksen liiketoiminnan lopettamisesta, yksityisen elinkeinonharjoittajan verotuksesta sekä vaihtoehtoista lopettamisen lisäksi. Koen, että vaihtoehtoisten yritysjärjestelyjen tutkiminen oli hyvä asia tässä tutkimuksessa. Välitin sen kautta saatua tietoa case-yrittäjälle ja vaikuttaa siltä, että hän harkitsee lopettamisen sijaan muun muassa yhtiökumppanin etsimistä ja yrityksen muuttamista osakeyhtiöksi (Case-yrittäjä 29.7.2016).

Mielestäni sain välitettyä tämän tutkimuksen lukijalle saamani käsityksen pääasiallisesta tutkimuskysymyksestä eli siitä, millainen on yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan vapaaehtoinen lopettamisprosessi. On kuitenkin korostettava vielä, että prosessin laatu ja kesto ovat yrityskohtaisia. Opinnäytetyö osoittaa myös sen, ettei yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettaminen välttämättä ole aina yksinkertaista, koska lopettamisprosessissa on huomioitava erilaisia verotuksellisia näkökohtia.

Yrittäjä koki saavansa hyötyä tästä opinnäytetyöstä, sillä hän ei ennen ole ollut itsenäisenä yrittäjänä eikä myöskään ole ollut lopettamassa liiketoimintaa. Hänellä ei siis ollut yhtenäistä käsitystä siitä, millainen lopettamisprosessi hänen oman yrityksensä osalta olisi. Yrittäjää olisi kuitenkin varmasti tässä opinnäytetyössä hyödyttänyt suuresti se, jos tutkimusta varten olisi pyydetty välitilinpäätös viimeiseltä kuukaudelta eli esimerkiksi heinäkuulta 2016 ja siitä olisi laskettu sen hetken verotettava tulo, jos toiminta olisi loppunut siihen tilinpäätökseen.

Verohallinnon haastatteluissa tuli monesti ilmi, että tähän opinnäytetyöhön olisi kannattanut haastatella myös verokonsultteja. Lisäksi mielestäni liiketoimintansa lopettaneita yrittäjiä olisi myös kannattanut haastatella tätä opinnäytetyötä varten, koska useilla haastateltavilla oli yllättävän vähän omakohtaista kokemusta yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettamisesta. Muutoin koen, että haastattelut olivat onnistuneita. Parhaiten sain tutkimustani varten tietoa haastattelemalla case-yrittäjän kirjanpitäjää ja oman työpaikkani kirjanpitäjiä, koska kuten tutkimuksessa kävi ilmi, yleensä yksityiset elinkeinonharjoittajat kääntyvät ensin tilitoimiston puoleen lopettamiskysymyksissä, ja harvoin kääntyään esimerkiksi Verohallinnon puoleen.

Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että Etelä-Karjalan Yrittäjät Ry ja Suomen Yrittäjät Ry tarjoavat yksityisille elinkeinonharjoittajille verkostoitumismahdollisuuksia sekä kontakteja, joilta saa asiantuntija-apua yritystoimintaan liittyviin kysymyksiin. Ehkä heidän kauttaan case-yrittäjä voisi löytää vielä toisen vaihtoehdon liiketoiminnan lopettamiselle, kuten esimerkiksi liikkeen luovutuksen sopivalle toiminnan jatkajalle.

Tutkimuksia arvioidaan usein niiden validiteetin ja reliabiliteetin perusteella. Validiteetti ilmaisee sen, miten hyvin tutkimuksen tutkimusmenetelmä mittaa juuri sitä tutkittavan ilmiön ominaisuutta, jota on tarkoitus mitata. Validiteettia arvioitaessa tarkastellaan, mittaako tutkimus sitä, mitä sen avulla on tarkoitus selvittää. (Hiltunen, 2009.) Tutkimus on siten validi, että laadullinen tutkimusmenetelmä sopii pyrkimykseen ymmärtää yksittäistä ilmiötä syvällisesti. Suurimmalla osalla tutkimuksessa haastatelleista henkilöistä oli kokemusta ja selkeä käsitys yksityisen elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan lopettamisesta. Teemahaastattelut soveltuivat

hyvin laadulliseen tutkimukseen, koska teemahaastatteluissa saadaan yleensä syvällisempää tietoa tutkittavasta ilmiöstä kuin strukturoidussa haastattelussa.

Reliabiliteetti ilmaisee sen, miten luotettavasti ja toistettavasti käytetty tutkimusmenetelmä mittaa haluttua ilmiötä eli kuinka usein samaa tutkimusmenetelmää käytettäessä saataisiin tutkimuksessa samanlaisia tuloksia (Hiltunen, 2009). Tutkimuksen reliabiliteetti ei ole välttämättä hyvä, koska tutkimukseen kerätty empiria on erittäin kokemuspohjaista tietoa yksittäisiltä henkilöiltä eikä haastateltavia valittu satunnaisotannalla, joten heidän ei voida sanoa edustavan hyvin perusjoukkoa. Haastattelussa saatua tietoa taantuman vaikutuksista yksityisiin elinkeinonharjoittajiin ei voida myöskään yleistää. Myöskään Tilastokeskuksen tilastojen perusteella ei voida sanoa liiketoiminnan lopettamisten kasvavan määrän johtuvan suoraan taantumasta. Tämän case-tutkimuksen tietoa ei voida siis suoraan yleistää. Tutkimuksessa saatuja tuloksia voidaan kuitenkin siirtää toisiin tutkimuskohteisiin eli soveltaa toisten yksityisten elinkeinonharjoittajien liiketoiminnan lopettamisessa, mikä parantaa tutkimuksen reliabiliteettia.

6.4 Loppusanat

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa löysin vain vähän tähän aihealueeseen liittyviä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä. Uskon siten tarjoavani opinnäytetöiden hyödyntäjille tietoa, jota ei vielä ole niissä esitelty. Opinnäytetyöni voi olla avuksi tulevaisuudessa opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneita tutkimaan yksityisten elinkeinonharjoittajien liiketoiminnan lopettamista.

Mielenkiintoista olisi esimerkiksi case-tapauksen kautta tutkia, miten yritysvarallisuuden vuokraus liiketoiminnan lopettamisen jälkeen vaikuttaa yrityksen tuloverotukseen, koska se voi olla tulkinnanvaraista. Lisäksi liiketoiminnan lopettaminen tarjoaa mahdollisuuden toiminnalliseen opinnäytetyöhön, jossa opiskelija on case-yrityksen mukana lopettamassa tämän liiketoimintaa. Itse en sitä tehnyt, koska lopettamisajankohta ei ollut tutkimuksen aikana vielä selvillä.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen tähän opinnäytetyöhön ja siihen, miten suoriuduin opinnäytetyöprosessista. Uskon opinnäytetyöstäni olevan minulle hyötyä omassa työssäni tilitoimistossa.

Kuvat

Kuva 1. Yksityisen elinkeinonharjoittajan yritystulo, s. 17

Kuva 2. Konkurssimenettelyn vaiheet pääpiirteittäin, s. 32

Taulukot

Taulukko 1. Aloittaneet yksityiset elinkeinonharjoittajat vuosina 2007–2015 Suomessa, s. 7

Taulukko 2. Lopettaneet yksityiset elinkeinonharjoittajat vuosina 2007–2015 Suomessa, s. 7

Lähteet

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501.

Case-yrittäjä. Henkilökohtainen tiedonanto 2.3.2016.

Case-yrittäjä. Henkilökohtainen tiedonanto 29.7.2016.

Hiltunen, L. 2009. Artikkel. Leena Hiltunen: Validiteetti ja reliabiliteetti. www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf. Jyväskylän yliopisto. Luettu 6.8.2016.

Holtari, J. & Tamminen, M. Toimitusjohtaja, assistentti. Etelä-Karjalan Yrittäjät Ry. Henkilökohtainen tiedonanto 21.6.2016.

Ikonen, A. & Leppäkumpu, M. Elinkeino- ja tuloverotuksen asiantuntijat. Verohallinto. Henkilökohtainen tiedonanto 20.6.2016.

Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

KHO 1992/206.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2015. Tietoa ja ohjeita. Maksu, laskut ja perintä. Maksuviivästykset ja perintä. <http://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/perinta/velkajarjestely/>. Luettu 5.7.2016.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kokkola, E., Röyskö, P. & Suhonen, E. Kirjanpitäjät. Suomen Talousverkko Oy. Henkilökohtainen tiedonanto 6.7.2016.

Konkurssilaki 20.2.2004/120.

Kyläkallio, K. 2011. Osakkeen merkintähinnan maksu. Tilisanomat. 25.1.2011.

Lakari, T. 2012. Yritystoiminnan lopettaminen ja sukupolvenvaihdos. Vantaa: Hansaprint Direct Oy.

Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 29.4.1988/389.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360.

Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57.

Lindholm, T. 2010. Älä hätiköi toiminimen lopetuksessa. Taloustaito Yritys 1/2010, 12 – 16.

Lukka, K. 2014. Artikkel. Kari Lukka: Konstruktiivinen tutkimusote. <https://metodix.wordpress.com/2014/05/19/lukka-konstruktiivinen-tutkimusote/> Metodix. Luettu 24.5.2016

Nikunen, H. & Wederhorn, K. 2013. Yritystoiminnan lopettaminen ja yrittäjän sosiaaliturva. Opinnäytetyö. Saimaan ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma.

Ovaska, R. Nyyssölä M., & Mattila P. 2009. Konkurssi: Opas rakennusalan konkurssitilanteisiin. Helsinki: Rakennusteollisuuden Kustannus RTK Oy.

Patentti- ja rekisterihallitus 2016. Kaupparekisteri. Osa

Patentti- ja rekisterihallitus 2016a. Kaupparekisteri. Yksityinen elinkeinonharjoittaja. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh.html>. Luettu 20.6.2016.

Patentti- ja rekisterihallitus 2016b. Kaupparekisteri. Yksityinen elinkeinonharjoittaja. Lopettaminen. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh/lopettaminen.html>. Luettu 28.3.2016.

Patentti- ja rekisterihallitus 2016c. Kaupparekisteri. Yksityinen elinkeinonharjoittaja. Muutokset. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh/muutokset.html>. Luettu 20.6.2016.

Patentti- ja rekisterihallitus 2016d. Kaupparekisteri. Yksityinen elinkeinonharjoittaja. Perustaminen. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yeh/perustaminen.html>. Luettu 20.6.2016.

Patentti- ja rekisterihallitus 2016e. Kaupparekisteri. Yrityksen nimi. Yksinoikeus nimeen. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystennimet/yksinoikeusnimeen.html>. Luettu 21.6.2016.

Pesonen, M. 2015. Yrittäjän poistuminen – yrittäjän yritystoiminnasta poistumisen suunnittelu. Pro gradu. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Strateginen johtaminen.

Poutiainen, H. KLT-kirjanpitäjä. Tilitoimisto Heini Poutiainen Oy. Henkilökohtainen tiedonanto 23.6.2016.

Rautiainen, H. & Viisanen, E. 2010. Pienyrityksen elinkaaren ongelmatilanteet alkurahoituksessa ja yritystoiminnan lopettamisvaiheessa. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma.

Rekola-Nieminen L. 2012. Kirjanpidon pulmakysymyksiä. Tilisanomat. 16.10.2012.

Salin, M. 2015. Liikkeen- ja ammatinharjoittajan verokirja. Vantaa: Hansaprint Direct Oy.

Suomen Asianajajaliitto 2013. Asianajopalvelut. Yksityishenkilön velkajärjestely. http://www.asianajajaliitto.fi/asianajopalvelut/tarvitsetko_asianajajan/yksityishenkilon_velkajarjestely. Luettu 5.7.2016.

Suomen Yrittäjät 2014. Yrittäjän Abc. Perustietoa yrittäjyydestä. Yritysmuodot ja vastuut. <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/perustietoa-yrittajyydesta/yritysmuodot-ja-vastuut/toiminimi-eli-yksityinen>. Luettu 20.6.2016.

Tilastokeskus 2016. PX-Web Statfin. Yritykset. Aloittaneet ja lopettaneet yritykset. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__aly/?tablelist=true. Luettu 1.7.2016.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535.

Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista 1753/2015.

Verohallinto 2010. Syventävät vero-ohjeet. Arvonlisäverotus. Arvonlisäverollisen toiminnan lopettaminen ja konkurssi. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaverollisen_toiminnan_lopettaminen%2814207%29. Luettu 22.5.2016.

Verohallinto 2011. Syventävät vero-ohjeet. Sanasto. Kertatulo. [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Sanasto/Kertatulo\(13395\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Sanasto/Kertatulo(13395)). Luettu 10.5.2016.

Verohallinto 2012. Syventävät vero-ohjeet. Henkilöasiakkaan tuloverotus. Luovutusvoitot ja -tappiot. Kuolinpesä ja luovutusvoiton verotus. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Luovutusvoitot_ja_tappiot/Kuolinpesa_ja_luovutusvoiton_verotus%2825187%29. Luettu 11.5.2016.

Verohallinto 2013a. Syventävät vero-ohjeet. Arvonlisäverotus. Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa#Liikkeen-jaammatinharjoittajan13. Luettu 5.7.2016.

Verohallinto 2013b. Syventävät vero-ohjeet. Elinkeinoverotus. Yrityksen sukupolvenvaihdos verotuksessa. [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Sukupolvenvaihdos/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa\(27260\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Sukupolvenvaihdos/Yrityksen_sukupolvenvaihdos_verotuksessa(27260)). Luettu 26.7.2016.

Verohallinto 2013c. Syventävät vero-ohjeet. Verohallinnon kannanottoja. Toimintamuodon muutos olemassa olevaan yhtymään tai osakeyhtiöön. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_kannanottoja/Toimintamuodon_muutos_olemassa_olevaan_y. Luettu 29.6.2016.

Verohallinto 2015a. Syventävät vero-ohjeet. Elinkeinoverotus. Toimintamuodon muutos osakeyhtiöksi. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Toimintamuodon_muutos_osakeyhtioksi. Luettu 29.6.2016.

Verohallinto 2015b. Syventävät vero-ohjeet. Henkilöasiakkaan tuloverotus. Luovutusvoitot ja -tappiot. Henkilöverotuksen lakimuutoksia vuodelle 2015. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Luovutusvoitot_ja_tappiot/Henkiloverotuksen_lakimuutoksia_vuodelle%2836120%29. Luettu 21.5.2016.

Verohallinto 2016a. Henkilöasiakkaat. Avioliitto - Avioero. https://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Avioliitto__Avioero. Luettu 21.6.2016.

Verohallinto 2016b. Yritys- ja yhteisöasiakkaat. Liikkeen- ja ammatinharjoittaja. Toiminnan lopettaminen. https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Toiminnan_lopettaminen. Luettu 22.5.2016.

Verohallinto 2016c. Yritys- ja yhteisöasiakkaat. Liikkeen- ja ammatinharjoittaja. Toiminnan lopettaminen. Elinkeinotoiminnan varat ja velat toiminnan lopettamisen yhteydessä. [https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Toiminnan_lopettaminen/Elinkeinotoiminnan_varat_ja_velat_toimin\(9418\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Toiminnan_lopettaminen/Elinkeinotoiminnan_varat_ja_velat_toimin(9418)). Luettu 21.5.2016.

Verohallinto 2016d. Yritys- ja yhteisöasiakkaat. Liikkeen- ja ammatinharjoittaja. Tuloverotus. https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus. Luettu 21.6.2016.

Verohallinto 2016e. Yritys- ja yhteisöasiakkaat. Liikkeen- ja ammatinharjoittaja. Tuloverotus. Lisävähennykset – liikkeen- ja ammatinharjoittaja. [https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus/Lisavaheennykset__liikkeen_ja_ammattinharj\(35491\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Tuloverotus/Lisavaheennykset__liikkeen_ja_ammattinharj(35491)). Luettu 21.6.2016.

Verohallinto 2016f. Yritys- ja yhteisöasiakkaat. Liikkeen- ja ammatinharjoittaja. Veroilmoitus. Kirjanpito, tilikausi ja verovuosi. [https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Veroilmoitus/Kirjanpito_tilikausi_ja_verovuosi\(9362\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Liikkeen_ja_ammattinharjoittaja/Veroilmoitus/Kirjanpito_tilikausi_ja_verovuosi(9362)). Luettu 21.6.2016.

Verohallinto 2016g. Syventävät vero-ohjeet. Henkilöasiakkaan tuloverotus. Luovutusvoitot- ja tappiot. Kokonaan tai osittain verovapaat luovutusvoitot henkilöverotuksessa. https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Luovutusvoitot_ja_tappiot/Kokonaan_tai_osittain_verovapaat_luovutu%2839059%29. Luettu 21.5.2016.

Veronmaksajain Keskusliitto 2016a. Sijoittaminen. Myyntivoitto. <https://www.veronmaksajat.fi/sijoittaminen/myyntivoitto-eli-luovutusvoitto/>. Luettu 6.7.2016.

Veronmaksajain Keskusliitto 2016b. Veroilmoitus. Ammatinharjoittajan ja liikkeenharjoittajan veroilmoitus 2015. <https://www.veronmaksajat.fi/Veroilmoitus/Ammatinharjoittajan-ja-liikkeenharjoittajan-veroilmoitus-2015/>. Luettu 21.6.2016.

Villa, S. Ossa, J. & Saarnilehto, A. 2007. Yritysmuodot: toiminta, rahoitus ja verotus. Vantaa: WSOY.

Yritystulkki 2015. Alue. BusinessOulu. Aloittava yrittäjä. Yhtiömuodot ja sopimukset. Yksityinen elinkeinonharjoittaja. <http://www.yritystulkki.fi/fi/alue/oulu/aloittava-yrittaja/yhtiömuodot/tmi/>. Luettu 21.6.2016.

TASE-ERITTELYT 1.1. - 31.12.2015**VASTAAVAA****PYSYVÄT VASTAAVAT**

Aineelliset hyödykkeet

Koneet ja kalusto

1200 Koneet ja kalusto 24 %

Saldo 1.1

1 631,25

Poisto 25 %

407,81

1 223,44

1220 Autot 24 %

Saldo 31.12

6 791,16

Poisto 25 %

1 697,79

5 111,37

PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ**6 334,81****VAIHTUVAT VASTAAVAT**

Muut saamiset

1852 Verotilisaatavat

77,88

Siirtosaamiset

1880 Siirtosaamiset

Pohjantähti

246,83

Pohjantähti

112,77

Liikenteen turvallisuusvirasto

57,13

416,73

Rahat ja pankkisaamiset

1910 Pankkitili, EKOP

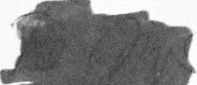
2 334,72

VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ**2 829,33****VASTAAVAA YHTEENSÄ****9 164,14**

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA		
2010 Oma pääoma, yksityinen yritys		-1 022,71
2020 Yksityiskäyttö / -sijoitus		-31 555,38
2180 Tilikauden voitto		34 688,16
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		2 110,07
VIERAS PÄÄOMA		
LYHYTAIKAINEN		
Lainat rahoituslaitoksilta		
2641 Osamaksuvelan lyhennysosuus	2 828,70	
2642 Elisa Oyj, osamaksuvelka	<u>262,73</u>	3 091,43
Muut velat		
2860 Alv-velka		
Alv-velka 11/15	342,57	
Alv-velka 12/15	<u>340,06</u>	682,63
Siirtovelat		
2990 Siirtovelat		
Pankin kulut	5,74	
Ennakoitu lopullinen vero	<u>3 274,27</u>	3 280,01
LYHYTAIKAINEN YHTEENSÄ		7 054,07
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		7 054,07
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		9 164,14

Lappeenrannassa 25.2.2016

kirjanpitäjä

TULOSLASKELMA

	EUR		EUR	
	1.1.2015-31.12.2015		1.1.2014-31.12.2014	
LIIKEVAIHTO		98 621,80		83 142,10
Liiketoiminnan muut tuotot		50,00		0,00
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-5 536,69	-5 536,69	-4 453,02	-4 453,02
Ulkopuoliset palvelut		-25 943,95		-8 469,60
MATERIAALIT JA PALVELUT YHTEENSÄ		-31 480,64		-12 922,62
Henkilöstökulut				
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-5 181,47		-4 571,13	
Muut henkilösivukulut	-950,82	-6 132,29	-2 017,29	-6 588,42
HENKILÖSTÖKULUT YHTEENSÄ		-6 132,29		-6 588,42
Poistot ja arvon alentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-2 087,60		-2 807,47
POISTOT JA ARVON ALENTUMISET YHTEENSÄ		-2 087,60		-2 807,47
Liiketoiminnan muut kulut		-7 642,82		-9 280,96
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)		51 328,45		51 542,63
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Muilta	0,26	0,26	0,10	0,10
Korkokulut ja muut rahoituskulut				
Muille	-352,52	-352,52	-615,95	-615,95
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHTEENSÄ		-352,26		-615,85
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		50 976,19		50 926,78
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		50 976,19		50 926,78
Tuloverot				
Tuloverot	-16 288,03	-16 288,03	-14 301,08	-14 301,08
TULOVEROT YHTEENSÄ		-16 288,03		-14 301,08
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)		34 688,16		36 625,70

Muistilista yritystoiminnan lopettamiseen

1. Aloita liiketoiminnan lopettamisprosessin suunnitteleminen niin ajoissa kuin mahdollista tilitoimistosi kanssa.

- Suuria tuloeriä voidaan jaksottaa jopa useammalle vuodelle verotettavan tulon tasaamiseksi.
- Ennakoveroja voidaan tasata ajoissa.
- Tilitoimistossasi lasketaan liiketoiminnan lopettamisen verovaikutukset. Neuvottele tilitoimistosi kanssa tulontasauksen hyödyntämisestä, jos yrityksesi verotettava tulo on suuri.

2. Mieti, mitä yritysvarallisuudelle tehdään.

- Varallisuuden myyminen voi pidentää lopettamisprosessia. Myyntitulot ovat elinkeinotoiminnan tuloa eli ne nostavat tilikauden tulosta.
- Varallisuutta voidaan siirtää yksityistalouteesi. Kalustossa olevasta autosta tarvitaan tällöin vähintään kahdelta autoliikkeeltä arvio auton käyvästä arvosta. Arviot toimitetaan tilitoimistoon.

3. Kun päätät lopettaa liiketoimintasi, irtisano kaikki yrityksesi nimissä olevat sopimukset ja sitoumukset.

4. Toimita kaikki tilikauden viimeiset tositteet tilitoimistoosi.

- Kirjanpitäjäsi laatii yrityksesi viimeisen tilinpäätöksen ja tuloveroilmoituksen. Jos viimeisellä tilikaudellasi on maksettu palkkoja, niistä on annettava vuosi-ilmoitus.
- Tilitoimistossa täytetään lopettamisilmoituslomake Y4.
- Kausiveroilmoitukset annetaan ajallaan siihen asti, kunnes arvonlisä-, ennakko-perintä- ja työnantajarekistereistä poisto on vahvistettu.

5. Säilytä kirjanpitoaineisto ja tilinpäätös vielä lopettamisen jälkeen luotettavalla tavalla.

- Tilinpäätös ja kirjanpidot säilytetään vähintään kymmenen vuotta tilikauden päättymisestä.
- Tilikauden tositteet ja liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto säilytetään vähintään kuusi vuotta tilikauden päättymisestä.
- Voit kysyä tilitoimistostasi, säilyttävätkö he materiaalit puolestasi.

(6. Voit hakea sosiaalietuuksia, kun yritys on poistettu Kaupparekisteristä ja Verohallinnon rekistereistä, eikä rekistereissä lue enää tietoa, että olisit yrittäjä. Rekistereistä poisto voi kestää muutamista viikoista yli kuukauteen.)

(7. Jos viimeisessä yrityksesi vahvistetussa verotuksessa syntyy elinkeinotoiminnan tappiota, jota ei voida vähentää elinkeinotoimintasi tuloksesta, voit vähentää ne seuraavan kymmenen vuoden aikana pääomatuloistasi.)